

Baština Dusty Covers

***The Life of St. Josaphat, Converted by Barlaam* – The First Novel for Young Readers in Croatian**

Written by Berislav Majhut
Translated by Nikola Novaković

The final, sixth part of Josip Kirin's¹ (1886) study of the history of Croatian education is dedicated to the history of “literature for youngsters”, which, in his opinion, “belongs to the domain of primary school” (1886: 469). Kirin's study is the first history of Croatian children's literature. Considering previous literature for young readers, which was, in Kirin's opinion, slight, since our “elders paid little attention to their youngsters” (469), Kirin points to the following title as the first in this area (Fig. 1):

“The Life of St. Josaphat” of Barlaam, translated by Petar Macukat,² a commoner from Split. Venetian Republic. 1st ed. 1707; 2nd ed. 1708.³ There is another edition of the same book, translated by Stulli from Dubrovnik.

According to this note, it is almost certain that Kirin never held the book in his hands, but only had a second-hand account of it.⁴ Kirin ascribes the authorship to Barlaam, while the front page clearly states that “St. Josaphat was converted [and not written] by Barlaam”.

It is widely accepted that the novel *Xivot S.ga Giosafata obracien od Barlaama* [The Life of St. Josaphat, Converted by Barlaam] is a Christianised retelling of the life of Buddha. The book was translated from Italian. The Italian version was formed from a Latin version, which was created on the basis of one in Greek. Radoslav Katičić⁵ describes how this retelling arrived from Buddhist India to Western Europe (2008: 228):

¹ Josip Kirin, 1855–1940, Croatian educator.

² Petar Macukat, 1686–1754, a merchant from Split, a representative of the Bosnian Franciscan Province.

³ Ivan Kukuljević Sakcinski and Josip Kirin claim that Petar Macukat from Split translated *Xivot S.ga Giosafata* [The Life of St. Josaphat] from Italian into the Chakavian dialect of Croatian and published it in Venice in two editions, in 1707 and 1708. According to Dušan Berić (1954: 437), Occhi's edition from 1708 was never printed. Josip Bratulić disputes such claims and posits that both editions represent the same printing, but with two different title pages: one by Domenico Lovisa and the other by Bartolomeo Occhi (Bratulić 1996: 198–199). Lovisa's edition from 1708 contains the permission provided to Lovisa by the authorities to print the book, dated 2 April 1708. At the end of the book *Xivot svete Katarine* [The Life of St. Catharine] by Matija Divković, published by Bartolomeo Occhi in Venice in 1709, there is a list of Croatian books that can be obtained in his bookshop “on the Croatian waterfront” in Venice, which includes *The Life of St. Josaphat*. See Majhut and Lovrić Kralj 2020: 26–27.

⁴ It is probable that Kirin abbreviated the note from Ivan Kukuljević Sakcinski's *Bibliografija hrvatska* [Croatian Bibliography], which contains the following under entry 1009: “Macukat Petar, a commoner from Split. The life of St. Josaphat, converted by Barlaam, with an addition of a verse Being Condemned Because of Women. Translated from Italian into Slavic [i.e., Croatian]. 1st ed., Venetian Republic, Dominik Lovisa, 1707 in 8vo; 2nd ed., Venetian Republic, Bartolomeo Occhi, 1708 in 8vo, pp. 96” (Kukuljević Sakcinski 2010: 100). Kukuljević's entry 2163 contains the following: “The life of St. Jožafat, translated into the Slavic language by a certain citizen of Dubrovnik (Stulli)” (Kukuljević Sakcinski 2010: 193).

⁵ Radoslav Katičić, 1930–2019, Croatian linguist.

Br. 30.

U ZAGREBU, 20. LISTOPADA 1886.

Tečaj XXVII.

NAPREDAK.

Časopis za učitelje, uzgojitelje i sve prijatelje mladeži.

Glasilo

„Hrvatskoga pedagogijsko-književnoga sbora“

i
„Saveza hrvat. učiteljskih društava“.

„Napredak“ izlazi svakoga 1., 10. i 20. u mjesecu. Cijena god. mu je za Zagreb i za vanjske u austro-ugarsko državi 5 for., za strane države 5 for. 50 novč. U zamjenu uzimlju se svi slovinski i neslovinski pedagogijski listovi. Dopisi šalju se: Uredništvu „Napredka“, novci pako: Upravi „Napredka“ (Pivarska ulica br. 14.) Nežrankovan. Listovi neprimaju se. Za oglase prvi put redak 5 novč., drugi put redak 3 novč.

Razvitak hrvatskoga pučkoga školstva, naročito u preporodu našega naroda.

Piše Jos. Kirin.

(Konac.)

VI.

Promotriv tako letimice razvitak našega pučkoga školstva, preostaje nam jošte, da se obazremo i na našu omladinsku književnost, jer i ona spada u djelokrug pučke škole, a s njom je i u najužem savezu.

Stara „omladinska“ književnost veoma je neznatna. Naši su se stari na svoju mladež veoma malo obazirali. Evo ipak plodova te struke, na koliko za nje doznajemo:

„Život sv. Josafata“ od Barlaama, preveo Petar Macukat, pučanin spljetski. Mljetci. I. izd. 1707.; II. izd. 1708. Od iste knjige imademo i jedno drugo izdanje i to prevod Dubrovčanina Stullia.

Knezović Antun: „Život sv. Genovefe“ na verse složito i na svetlo iliričkim jezikom dato. Pešta 1761.

Vranić Anton, pop biskupie zagrebečke: „Hrvatski detce prijatelj, ili mlajši Robinzon“, kruto ponovljena i vugodna pripovest iz nemačkoga od J. H. Kampe. Dva diela. I. dio 277 strana. II. 320 str. U Zagrebu 1796.

Hadžić Nikola, poznati naš pedagog, napisao i izdao je: „Cvitje istine za oplemeniti razum i popraviti sërce mladeži.“ Novisad 1828. — Zatim: „Pripovidčice za veselje i zabavu.“ Budim 1829.

Fig. 1. A page from the journal *Napredak* (1886) showing the beginning of the review of “literature for youngsters” by Josip Kirin (1886: 469)
Sl. 1. Stranica iz časopisa *Napredak* (1886) s početkom pregleda „omladinske književnosti“ Josipa Kirina (1886: 469)

At the time of the greatest Buddhist influence, when this was the dominant religion in India, the Saki (Scythians) ruled India and the neighbouring regions of Iran and established their kingdom there. The most powerful of these Indo-Scythian rulers was Kanishka, and under his auspices Buddhism spread from India to Central Asia. Thus, conditions were created that made it much easier for the legend of the Buddha to begin its journey westward through the difficult passes of the Hindu Kush. The Iranians, on the other hand, even when they were conquered by the Arabs and had to accept Islam, knew how to retain the features of their rich spiritual tradition and gave the Islamic thought new forms, foreign to its original Arab basis. The expression of these Iranian currents in Islam was Sufism and it created such a climate in which the Buddha became both acceptable and attractive to Muslims. Iran thus played a mediating role in transmitting the Buddha's legend to the West, not only in a geographical sense but also by using its powerful influence to prepare the Islamic world to accept such a legend.

Further west, in Palestine or Egypt, where significant Christian centres existed deep in Islamic territory, the legend of the Buddha was then translated into Greek and, of course, adapted to Christian understanding. The Sufi sage of the Arabic version easily turned into a Christian saint in Greece.

Elsewhere, Katičić writes (1977: 331):

In the 7th century, a Greek adaptation of the book about *Varlam and Joasaf* (*Barlaàm kai Joasáph*) was written. It was done in a Sinai monastery by a monk called Ivan, otherwise unknown. It is a Christian reshaping of the legend of the Buddha as contained in his great Sanskrit biography, *Lalitavistara*, extended by other Indian narrative motifs of ascetic tendency. The Greek edition is probably based on an Arabic source text, but information about the Indian origin of the book has also been preserved. Its great artistic value has attracted almost all European nations. It was translated from Greek into Latin (Barlaam and Josaphat) and from Latin into Western European languages, so via this route it reached the Croats as well.

About the legend itself, Katičić says the following (2008: 229):

From the number of preserved manuscripts and records, it is apparent that this legend was a very popular read. Prince Ioasaph was recognised as a saint, and both churches, Eastern and Western, celebrate him on 27 November as St. Joasaph or St. Josaphat.⁶ Thus, the Buddha became a Christian saint. Literary tradition attributed the legend of Barlaam and Joasaph to St. John of Damascus. It was not until 1859 that E. Laboulaye⁷ convincingly showed in an article in "Journal des Debates" that it was truly a reworked legend of the Buddha's life. This work was followed by numerous detailed studies. In this way, it was established that the Greek *Ioásaph* was taken from the Arabic, where the same person is called *Juasaf*, which followed, due to a clerical error that may easily occur in the Arabic script, a previous expression based on the original Indian name Bodhisattva. Thus, St. Joasaph or Josaphat is the Buddha himself, not only in character but also in name.

⁶ "In Latin and according to Latin, it is said Josaphat, and according to Greek it is Joasaph" (Karásek 1996: 192).

⁷ Édouard René Lefèbvre de Laboulaye (1811–1883), French lawyer and poet.

The *Lalitavistara Sūtra* belongs to the writings of the Mahāyān Sūtra, canonical Buddhist scriptures considered to be the words of the Buddha. It is in itself a text intended for bodhisattvas, those who are initiated in the path of the Buddha. Therefore, the *Lalitavistara Sūtra* begins with the supplication of the divine beings who visited the Buddha and asked him to tell the story of his awakening for the benefit of all beings. The next morning, the Buddha begins to tell his story to the assembled disciples.

This is the legend of the Gautama Buddha from the moment he descends from heaven to the first sermon in Deer Park near Varanasi. Bodhisattva is the name that the Buddha had in his previous life. He enjoyed the immense pleasures of heavenly life. But, thanks to his earlier aspirations, musical instruments call to him, reminding him of his earlier commitment to gain awakening. The Bodhisattva announces to the gods that he will abandon divine pleasures in order to be born in human reality and gain complete awakening there. The Bodhisattva enters human reality through the womb of the Mayan Queen, is born in Lumbini, and announces his intention to perform a complete awakening. The child Bodhisattva visits a temple, and stone statues rise to greet him. His father orders beautiful jewellery for the Bodhisattva, and on the first day of school he surpasses even the oldest teachers. Even as a boy, on his visits to the surrounding country, he acquires the highest levels of meditative consciousness. He then marries a girl named Gopa. The Bodhisattva reaches maturity and enjoys life in the palace, where he is surrounded by all kinds of pleasures, including a large harem. Seeing this, the gods gently remind him of his vow of awakening. With this in mind, he leaves the palace to visit the royal parks. On the way, he meets a sick man, an old man, and a beggar, and he also sees a corpse. This affects the Bodhisattva so much that he renounces all royal pleasures. He leaves the palace to begin the life of a religious seeker on a spiritual journey and follows Rudrak, a spiritual master. However, he soon masters the recommended teachings and realises that he has to find a way to reach an awakening on his own. He therefore embarks on a six-year journey of extreme asceticism that brings him to the brink of death. The Bodhisattva concludes that the strict practice of asceticism does not lead to awakening and, following the encouragement of some gods who favour him, he eats and becomes healed. He feels he is on the threshold of his goal, but Mara, the most powerful demon in the physical world, tries to prevent him from reaching it. Mara attempts to frighten him with a terrifying army and seduce him with the help of desirable girls but cannot distract the Bodhisattva from his intentions. Mara gives up, defeated, and the Bodhisattva gains awakening under the Awakening Tree. The whole assembly of gods arrives to sing songs of praise and to offer sacrifices. Although in his last attempt at deception Mara advises the Awakened to go to *parinirvana* (final numbness), the Awakened refuses to do so and instead agrees to do what the gods suggest: he goes to the Deer Park near Varanasi and begins to teach his disciples the path of liberation from suffering.

This legend of the Buddha's life becomes the story of the Christian Saint Josephat. The following is a summary of Macukat's translation:

As Avenerio, the King of India, who persecuted Christians in his country, was not able to have children for a long time, the announcement that he would have a son was greeted with great joy throughout the kingdom. The king called on five sages to prophesy the fate of his son Josaphat. Four prophesied that he would be a great ruler and that he would rule successfully, but the fifth and greatest sage said that it would have been better if the king's son had never been born because he would become a Christian who would destroy temples with their gods all over India and build churches. Is there a cure for this, the king asked the sage? And the sage said that when Josaphat is three years old, put him in a palace where there will be only twelve young men, a teacher, and a knight who will make sure that Josaphat does not come into contact with the outside world. Christianity should also not be mentioned in that palace and Josaphat should be taught that he will live forever, and he should be given every pleasure and enjoyment. And when he turns fifteen, he should marry a girl your family will like. And thus he will be brought up in the customs and laws of our country.

Everything happened exactly as the sage advised, and Josaphat developed beautifully and happily. But when he was fifteen, he felt a strong desire to leave the palace, and although King Avenerio ordered everyone in the city under threat of death to take all the sick and infirm to their houses so that his son would not notice them, Josaphat still saw the old and sick, and it upset him so much that he could neither eat nor drink.

Then the Lord God, having mercy on Josaphat, commanded the hermit Barlaam to find Josaphat and convert him to the Christian faith. Barlaam found the young man and cunningly entered his palace, where he conversed with him and introduced him to Christian learning, so that Josaphat converted to Christianity.

When King Avenerio learned that Josaphat had become a Christian, he attempted to restore him to the old faith in various ways, but Josaphat had fallen in love with the Christian faith so much so that he was willing to die for it. His father threatened and beat him, and then tried to persuade him with gifts and flattery, but nothing was successful. Everyone he sent to convert Josaphat back would themselves become Christians.

On the advice of the sages, Avenerio then imprisoned Josaphat in a palace with six beautiful girls and promised that the one who seduced him would be given his hand in marriage. Only with the help of the Holy Spirit, who took Josaphat to paradise in a dream to see for himself what pleasures awaited him if he retained his virginity, and then to hell, to see what torments of eternal suffering he would have to endure if he gave in, did Josaphat manage to resist the temptation of lust and retain his virginity.

King Avenerio thought he would turn Josaphat away from Christianity if he gave him a quarter of his kingdom, power, and rule over the land, so he handed over the kingdom of Gallia to his son. However, Josaphat distributed all his father's treasures among the poor and soon converted all his subjects to Christianity. Even the most important men in King Avenerio's court began to convert to Christianity. Eventually, Avenerio himself realised that he had made a mistake and went to pay homage to his son and convert to Christianity. After he was baptised, he ruled for another three years and then died. After his death, Josaphat ruled for a year and then left the kingdom to

the righteous lord Alfanos, and he himself went to the desert to do penance and find his teacher Barlaam. After searching for him in the desert for two years, he finally found him. The happiness of the encounter was endless and together they made penance for seventeen years, until Barlaam died. After Barlaam's death, Josaphat was an ascetic for another seventeen years. When he died, they entombed them together and the people came to see their bodies exposed in open chests. It was enough to touch their bodies for the blind to see and for the crippled and sick to become healthy. The translation ends with these words (Anon. 1708: 86–87):

Then King Alfanos built one beautiful Church in honour of these two Holy Bodies and made a beautiful Tomb decorated with gold and silver; then the Bishops came and took the Bodies of Saint Barlaam and Josaphat in front of all the people and King Alfanos and placed them in the Tomb for the glory and honour of Almighty God the Father, the Son, and the Holy Spirit, who live and reign for ever and ever.

As mentioned above, Josip Kirin refers to another edition of that story, a translation by Stulli from Dubrovnik, about which we know nothing. However, in the Franciscan monastery in Dubrovnik there is a manuscript of a book which also includes a manuscript on the life of St. Josaphat. Josef Karásek⁸ found this manuscript and published it in Prague in 1913 under the title *Dubrovačke legende* [The Legends of Dubrovnik]. When Karásek had already completed preparations for the book, Franjo Fancev⁹ informed him that there was another Chakavian manuscript on Josaphat. This manuscript, found by Fancev, was also printed in Karásek's *The Legends of Dubrovnik* in the form of footnotes that accompany the Dubrovnik manuscript in the Shtokavian dialect,¹⁰ so both manuscripts can be compared on the same page (Fig. 2). Fancev believed that the template for both the manuscript and Macukat's translation was an Italian edition from Bassano. The Bassano edition is just one of the editions that the Italian printers used to take from each other and publish almost without change. According to Josip Bratulić,¹¹ the Italian translation of *The Golden Legend* served as the source for both these Italian editions (Bratulić 1996: 198):

Mihovil Kombol rightly claimed that “The Legends of Dubrovnik” was translated from Italian. He did not say what the immediate source was, because at that time he could not claim anything reliable about it. The source of these legends is the beautiful collection of medieval legends of Domenico Cavalca (1342), who translated “The Golden Legend (Legenda Aurea)” of Jacob of Voragina into Italian, giving his collection the name “Vite de santi padri”. Cavalca's book was printed as an incunabulum several times (in Ferrara in 1474, a dozen editions in Venice in 1475 until the end of the 15th century, in Vincenza in 1479, and elsewhere) and was very popular even later. “The Legends of Dubrovnik” is probably part of a larger collection from Cavalca's book.

⁸ Josef Karásek, 1868–1916, Czech Slavist and author.

⁹ Franjo Fancev, 1882–1943, Croatian librarian and philologist.

¹⁰ Fancev produced a transliteration of that Chakavian manuscript and prepared it for publication in *The Legends of Dubrovnik*. The manuscript itself is now deposited in the National and University Library in Zagreb.

¹¹ Josip Bratulić, b. 1939, Croatian philologist.

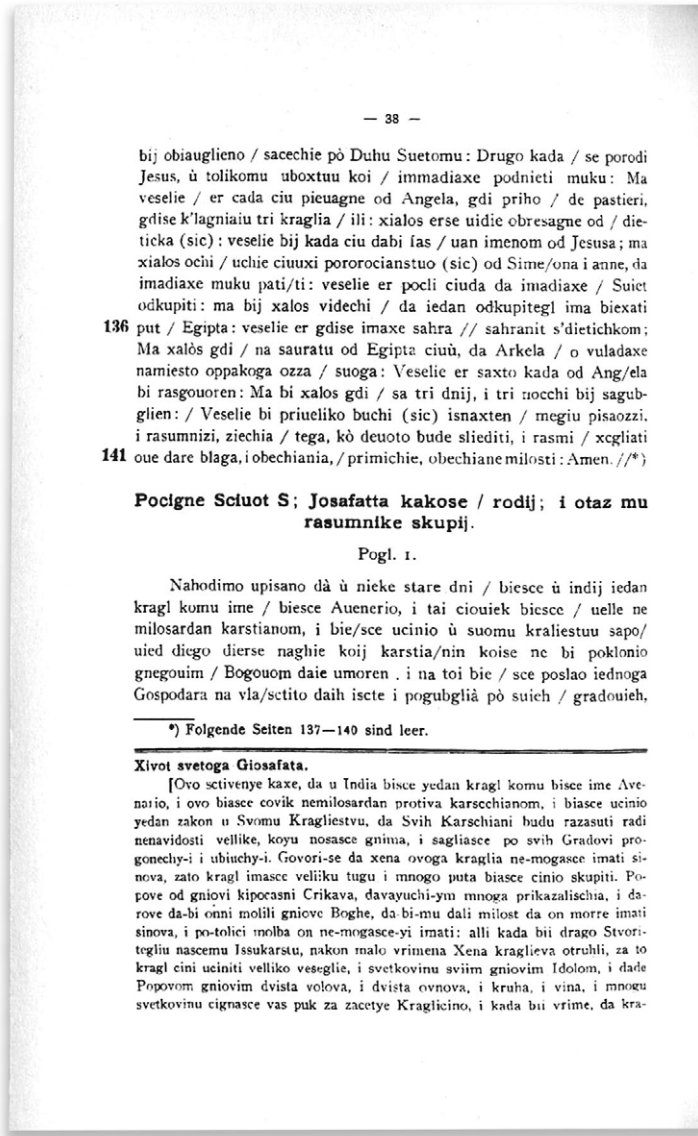

Fig. 2. A page from Josef Karásek's *The Legends of Dubrovnik* (1913: 38) with the beginning of the story of Josaphat and a parallel transliteration by Franjo Fancev printed as a footnote

Sl. 2. Stranica iz *Dubrovačkih legendi* Josefa Karáseka (1913: 38) s početkom pripovijedi o Josafatu i s usporedno priloženom transliteracijom čakavskoga rukopisa koju je načinio Franjo Fancev, u bilješci pod tekstem

The question is what led Kirin, or someone to whom Kirin tacitly refers, to consider this book children's literature. Why did Kirin believe that this book was intended for children and young people?

The first reason could be the illustrations printed in the book. Its 87 pages are decorated with 15 woodcuts which take up 2/5 of the page and one illustration printed on a whole page,¹² making this a richly illustrated book and, as such, appealing to children. A book with a plot set in ancient times and in such a distant country as India, among people who dress differently, live in different houses, and have different customs, needed to show that world in some way. Therefore, it was equipped with numerous illustrations, which is why the Italian editions state that it is “*belle Figure adornata*” [decorated with beautiful pictures]. The Italian edition from Bassano (Fig. 3), as well as that of Betanin from Venice (Fig. 4), do not give a year of publication, so the question arises as to when the Macukat edition was published in relation to them. In general, we could argue that, as a rule, over time, illustrations become poorer and less detailed, which then means that richer illustrations are present in earlier editions, while poorer ones are closer in time to us. All three editions are equipped with almost identical illustrations (both in the depicted scenes and in their number). Based on the comparison,¹³ one might perhaps conclude that the Bassano edition preceded Macukat’s, and that Macukat’s preceded Betanin’s Venetian edition (Figs. 5, 6).

The second reason is that approximately five-sixths of the novel is dedicated to narration about a young man of 15 to 16 years of age and to events that would present an inexperienced young man with significant trials.

¹² According to Karásek (1996: 180) and BeriĆ (1954: 438), the Italian book “*VITA / DI SAN GIOSAFAT / CONVERTITO / DA BARLAAM, / Nouvamente corretta, ristampata, e di belle Figure adornata / BASSANO, NELLA STAMPERIA REMONDINI*” (Anon. s.a.a.) served as a source text for Macukat’s translation. The illustrations in the Bassano edition and in the edition of Macukat’s translation are the same except that they are mostly mirrored and, in most cases, show characters dressed in contemporary western clothing moving in interiors and environments typical of Europe (cf. a few woodcuts showing pillars with ionic capitals reproduced in Fig. 6a, b, c).

¹³ In the Italian editions (Bassano and Venice), we also find an illustration of the characters of Josaphat and Barlaam on the whole page, almost the same as in Macukat’s edition. Although in the copy of the Bassan edition which is available, this image, placed on the title page (i.e. the first page), is rather damaged, probably from being exposed to water or moisture, it can be seen that it is the most detailed of all three: the church and houses in the background are clear, and the characters have the corresponding initials S.B. and S.G. in their halos (Fig. 3). In the Venetian edition, the image is on the first page, the houses in the background are only suggested, and the halos only contain the initials B. and G. (Fig. 4). In Macukat’s edition, the image is mirrored in relation to the Italian editions, it is on the second page, the houses in the background are missing, as are the letters in the halos (see the facsimile on page 100 of this issue of *Libri et Liberi*). The third illustration in the text block shows four sages in front of the king and, in another room, the queen who has just given birth and is lying in bed, with a woman sitting in front of the bed holding a swaddling child. In the illustration of Josaphat’s birth in the Bassan edition, the figures of the sages are clearly outlined (Fig. 5a). In the Venetian edition, the figures of the sages are very poorly cut, and it is impossible to discern the figures located in the side chamber (Fig. 5b). In Macukat’s edition, the scene is mirrored, and all the hatching is exclusively horizontal, and the characters in the side room are even more difficult to distinguish (Fig. 5c). On the other hand, in the illustration of the royal procession riding through the city in the Bassano edition, the grooves on the pillars are vertical and the horses’ legs are distinguishable (Fig. 6a); in the illustration from the Venetian edition, the grooves are also vertical, but the horses’ legs are almost impossible to distinguish (Fig. 6b). However, in the illustration from Macukat’s edition (again mirrored), the hatching of the pillars is horizontal and the horses’ legs can be distinguished (Fig. 6c).

Fig. 3. The title page of the Bassano edition (Anon. s.a.a)

Sl. 3. Naslovnica izdanja iz Bassana (Anon. s.a.a)

Josaphat's father, King Avenerio, converted to Christianity and then ruled for another three years.¹⁴ After that, Josaphat ruled for another year,¹⁵ following which he renounced the kingdom and went into the desert when he was twenty years old.¹⁶

¹⁴ “[...] pokle Kraglŕe ucini karŕcchianin; xivi yofŕchie trih godiŕŕchia u fvetu, i dobru xivotu [...] [after the king became a Christian, he lived three more years leading a sacred and good life]” (Anon. 1708: 72–73).

¹⁵ “I kada cini ukopati fvoga Otca, on ŕta poŕli yedno godiŕŕchie u Goŕpoŕtvu [...] [And when he buried his Father, he stayed one year after that as the Ruler]” (Anon. 1708: 74).

¹⁶ “A Gioŕafat recemu o otce moy, kada ulizo u Puŕtigniu, i kadaŕe odili od moga Kragliŕftva, imadiya dvadefet godiŕŕch [...] [And Josaphat told him, oh, my father, when I set out into the Desert, and when I separated myself from my Kingdom, I was twenty years old]” (1708: 80).

Fig. 4. The title page of the Venice edition (Anon. s.a.b)
Sl. 4. Naslovnica venecijanskoga izdanja (Anon. s.a.b)

Therefore, the novel is concerned with childhood and growing up, followed by the trials of a young man between the ages of 15 and 16.

In earlier versions of the story of Josaphat, that of St. John the Damascene (or St. John of Damascus), Josaphat is twenty-five years old when he leaves his kingdom.¹⁷ This is identical to the case in *The Golden Legend*.¹⁸ Thus, in the Italian editions¹⁹ in which

¹⁷ In St. John of Damascus (in want of a Croatian translation, an English one is provided): “Twenty and five years old was he when he left his earthly kingdom, and adopted the monastic life [...]” (John of Damascus 1996).

¹⁸ In *The Golden Legend*: “Leaving the position of king at the age of twenty-five, Josaphat endured the life of a hermit [...] for thirty-five years” (Voragine 2013: 440).

¹⁹ In the Italian edition from Bassano: “O Padre mio, quando entrai nel defert, e ch ‘io mi partii dal mio Reame, aveva vent’ anni [...] [O, my Father, when I set out into the desert, and when I separated from my Realm, I was twenty” (Anon. s.a.a: 58).

the protagonist renounces the kingdom at the age of twenty, the main development of the plot is moved to Josaphat's early youth or late childhood. Croatian authors and translators obviously borrow this detail from the Italian editions, so that Giosafat is rather young in both *The Legends of Dubrovnik*²⁰ and in Macukat's translation, just as in the Italian source text.

The third reason is the addition²¹ mentioned on the title page “Syednim verfcem nadoftavglien Radi xena bitti ofudyen [with an addition of a verse Being Condemned Because of Women]”. It is a poem of 304 octosyllabic couplets with an aa bb rhyming scheme in which a virgin man, who has not had any sexual experience with a woman, is warned of the danger posed by a woman for the purity of his soul and generally for his soul's salvation (cf. pages 140–148 of this issue of *Libri & Liberi*). The poem is misogynistic and is therefore addressed primarily to young men. As life expectancy was relatively short at that time, people had to marry early, so these verses primarily addressed young men in puberty. The poem was written by Petar Macukat²² when he was 21 or younger and perhaps believed that he already had something to say to young men five or six years younger than him. Perhaps it was this addition, which is characteristic of the 1708 edition, and which was intended to have a strong edifying effect, that prompted Josip Kirin to include this edition of *The Life of St. Josaphat* in Croatian children's literature, of course not because of misogyny, but because of its educational purpose.

The fourth reason is the omission of certain parts of the text. The publishers of the Italian editions that served as source texts for the Croatian versions took care to ensure that the book was of customary size (two sheets of octavos), which is why the narration had to be condensed. This can explain the omissions of some episodes, present in previous versions, such as those about the unicorn, but the reworking of those parts where almost nothing is gained in terms of reducing the volume of the text cannot

²⁰ In *The Legends of Dubrovnik*: “kadasa' suiet, i kraglieuusku krunu ostauio imah 20. godiscta [when I abandoned the world, and the royal crown, I was 20 years of age]” (Karásek 1996: 119).

²¹ The Italian editions of *Josaphat* certainly try to stay within two sheets (the Venetian edition by the printer Bettanino has 64 pages, and the edition from Bassano 63 two-column pages). On the other hand, Domenico Lovisa did not save space when preparing the Croatian edition, stretching the text to 87 pages. The Italian editions only mention that they have the permission of the authorities, while Lovisa actually prints the entire permission. In order to fill out the third sheet, with up to 96 pages in total, Peter Macukat reached for his nine-page poem (Anon. 1708: 88–96).

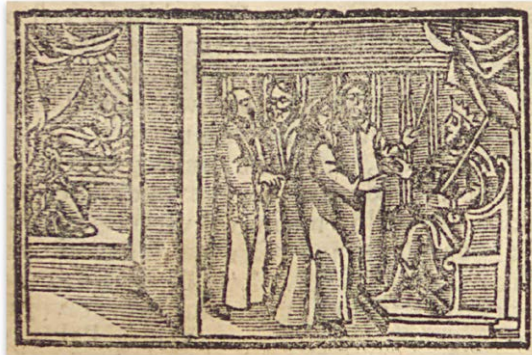
²² Petar Macukat (1686–1754) was a “well-to-do merchant” from Split. His father Mato and his family moved to Split from Livno. One of the central themes of *Josaphat* is the traumatic relationship between King Avenerio and the rebellious son Josaphat. The father can in no way persuade the son to accept the traditions and customs and, ultimately, the throne he leaves him. The book received permission from the authorities for publication on 2 April 1708, and Father Mato died on 22 September of the same year at the age of fifty. It can therefore be speculated that Petar Macukat also used the book for some of his own intimate purposes, i.e., that he tried to find answers to questions that arose within his family. Petar Macukat was “Capitano Direttore de Bosnesi venturieri sotto Sign” (Berić 1954: 436). Berić believes that Macukat commanded Bosnian mercenaries during the famous Battle of Sinj in 1715. Petar Macukat was also a representative of the Bosnian Franciscan province, and it was to his merit that the Franciscans built a monastery on Dobro in Split. Petar later married Ivanica, with whom he had eight children, so he apparently somewhat softened his youthful misogynistic attitudes.

5a. The Bassano edition (s.a.a: 4) / 5a. Izdanje iz Bassana (s.a.a: 4)

5b. The Venetian edition (s.a.b: 4) / 5b. Izdanje iz Venecije (s.a.b: 4)

5c. The edition of Macukat's translation (1708: 10)
5c. Izdanje Macukatova prijevoda (1708: 10)

Fig. 5a, b, c. A comparison of illustrations in three editions. The scene of Josaphat's birth (in the side room)

Sl. 5 a, b, c. Usporedba ilustracija u trima izdanjima. Prizor Giosafatova rođenja (u pokrajnjoj sobici)

6a. The Bassano edition (s.a.a: 11)

6a. Izdanje iz Bassana (s.a.a: 11)

6b. The Venetian edition (s.a.b: 11)

6b. Izdanje iz Venecije (s.a.b: 11)

6c. The edition of Macukat's translation (1708: 16)

6c. Izdanje Macukatova prijevoda (1708: 16)

Fig. 6a, b, c. A comparison of illustrations in three editions: The royal procession
Sl. 6a, b, c. Usporedba ilustracija u trima izdanjima: prizor Kraljeve povorke

be justified in this way. However, the text in the Italian editions, and consequently in Macukat's as well, changes significantly. This applies, for example, to the threat that Josaphat makes to Nicora. In earlier versions, Josaphat threatens Nicor with terrible corporal punishment if he loses a theological duel.²³ In *The Legends of Dubrovnik*, in which the future draconian punishment of Nicor is described in particular detail in four stages,²⁴ the matter is made even worse by the fact that it is pronounced by a newly converted fifteen-year-old Christian. Both in the Italian source text published in Bassano (Anon. s.a.a.: 41) and in Macukat's translation, fifteen-year-old Josaphat threatens "only" to behead Nicor, which is far less bloodthirsty when compared to plucking out his tongue and throwing it to the dogs in full sight of Nicor himself, cutting off his arms at the elbow and throwing them to the dogs as well, plucking out his heart and eyes and throwing these organs under the feet of horses, or drinking his blood. Therefore, we also see a mitigation of the cruelty of the content and a reduction in the amount of violence in order to achieve a more appropriate text for child readers in Macukat's version of the story.

According to Dunja Fališevac (2012: 111), the novel about Barlaam and Josaphat belongs to medieval fiction, and Vjekoslav Štefanić believes that "*The Life of Barlaam and Josaphat* was probably the most famous medieval novel, composed in honour of hermit life" (1969: 295). The version of that novel that is of particular interest to us is the translation by Petar Macukat from 1708, from which the facsimiles of pages with illustrations and several selected parts of the text are reprinted following this introductory text.

²³ The passage from *John of Damascus* in the English translation reads: "But if thou be worsted, by foul play or fair, and thus bring shame on me to-day, speedily will I avenge me of mine injury; with mine own hands will I quickly tear out thy heart and thy tongue, and throw them with the residue of thy carcase to be meat for the dogs, that others may be lessoned by thee not to cozen the sons of kings" (*John of Damascus* 1996). *The Golden Legend* is similar: "Josephat turned to Nahor and said to him: 'You know, Barlaam, how you taught me. If you defend the faith you taught me, I will persevere in your teaching for the rest of my life. And if you are defeated, I will immediately avenge my shame on you, I will pluck out your heart and tongue with my hands and I will throw them to the dogs so that others will not dare to mislead the king's sons in the future'" (Voragine 2013: 437).

²⁴ "[...] akolise dopustise primochi alli sa straha, alli sa nagouor, alli sa mito, ouoti gouoru prid suiem pukom, i obechiauam da ciuie mali, i uelikij kakochiu ia poscalitti, i osuetitti moiu ueliku sramotu, i rugh, i scettu koiusi od mene kraglieua Sina ucinio iedinoga a neka snasc akose dasc primochi ocima chiesc gledati datichiu moiema rukami iesik is uiliza iskinutti, i isdrieti, i datiga psom na tuoie occi, i odresatichiu ruke u laktu terih datti ogarom supatti, a paktichiu isdrieti sarze, i occi tereihchuiu pod kognske noghe uarchi a karuise tuoie napitti neka uecchie nikada nitko ne smie kraglia, i kraglieua Sina u blud uoditi" [if you let them win over you either from fear, or by persuasion, or by bribery, this I am telling you in front of all the people, and I promise, so that both big and small can hear how I will regret, and thwart my great shame, and mockery, and damage that you have made of me, the king's only Son, and you must know if you let them overpower you, you will watch with your own eyes how I will rip out your tongue with my own hands, and tear it and give it to dogs in your sight, and I will cut your arms at the elbows and then give them to hunting dogs for food, and then I will tear out your heart, and eyes and throw them under the horses' hoofs, and I will drink your blood so that never again would anyone dare lead the king and the king's Son into unchastity] (Karásek 1996 [1913]: 86).

Here we have explored the possible reasons why Josip Kirin considered this book to be the first Croatian children's book. From today's point of view, it would be difficult to find justification for Kirin's choice for such a categorisation of the *Life of St. Josaphat*. However, the reasons from the end of the nineteenth century that guided Kirin in carefully considering which work he would put at the very beginning of Croatian children's literature were certainly well-founded in their time, although today we can only guess what they in reality were and attempt to reconstruct them.

Until now, we have considered the first children's novel in Croatian to be *The Young Robinson* [*Mlajši Robinzon*] by the German Enlightenment writer Joachim Heinrich Campe, translated by Antun Vranić into the Kajkavian dialect of Croatian and published in 1796 (cf. Majhut 2012). If it turns out that Josip Kirin was right, then the year of the first Croatian novel for youngsters should be moved almost a century earlier, to 1708, when Petar Macukat translated the Italian popular novel *Xivot S.ga Giosafata obrachien od Barlaama* [The Life of Josaphat, Converted by Barlaam] into the Chakavian dialect of Croatian.

Acknowledgments

The book *Xivot S.ga Giosafata obrachien od Barlaama* [The Life of St. Josaphat, Converted by Barlaam] from which the following facsimiles have been reprinted is in the public domain. It belongs to the Croatian National and University Library in Zagreb, where the facsimiles were made. We are grateful to the Library and its employees for their kind assistance.

***Xivot S.ga Giosafata obrachien od Barlaama* – prvi roman za mladež na hrvatskom jeziku**

Berislav Majhut

Josip Kirin¹ (1886) u radu u kojem obrađuje povijest hrvatskoga školstva posljednji, šesti, dio posvećuje povijesti „omladinske književnosti“, o kojoj kaže između ostaloga i to da ona „spada u područje pučke škole“ (1886: 469), pa je Kirinov članak ujedno i prva povijest hrvatske dječje književnosti (Sl. 1). Iako je prema njegovoj ocjeni riječ o opsegom uistinu nezatnoj staroj omladinskoj književnosti, jer su se naši „stari na svoju mladež veoma malo obazirali“ (isto), Kirin kao prvi plod struke ističe:

¹ Josip Kirin, 1855. – 1940., hrvatski pedagog.

„Život sv. Josafata“ od Barlaama, preveo Petar Macukat², pučanin spljetski. Mljetci. I. izd. 1707.; II. izd. 1708.³ Od iste knjige imademo i jedno drugo izdanje i to prevod Dubrovčanina Stullia.

Prema tomu navodu gotovo je sigurno da Kirin knjigu nije imao u rukama već ju navodi iz druge ruke.⁴ Naime, Kirin autorstvo pripisuje Barlaamu, a na naslovnici jasno stoji da je „sv. Giosafat obrachien [obraćen, a ne obrađen] od Barlaama“.

Prihvaćeno je mišljenje da je roman o životu sv. Josafata kristijanizirano pripovijedanje o Buddhinu životu. Knjiga je prevedena s talijanskoga. Talijanska verzija nastala je iz latinske verzije, koja je opet nastala na temelju grčke verzije. Radoslav Katičić⁵ opisuje kako je to pripovijedanje dospjelo iz budističke Indije u zapadnu Europu (2008: 228):

U vrijeme najvećeg budističkog utjecaja, kada je on u Indiji bio dominantna vjera, zavladao su Indijom i susjednim predjelima Irana Saki (Skiti) i osnovali tamo svoje kraljevstvo. Najmoćniji od tih indoskitskih vladara bio je Kaniška i pod njegovim se okriljem budizam iz Indije proširio u središnju Aziju. Tako su stvoreni uvjeti koji su jako olakšali da i legenda o Buddhi započne svoj put na zapad preko teško prelaznih prijevoja Hindukuša. Iranci su pak i onda, kada su pokoreni od Arapa morali prihvatiti islam, znali zadržati značajke svoje bogate duhovne tradicije i dali su islamskoj misli nove oblike, strane prvobitnoj njezinoj arapskoj osnovi. Izraz tih iranskih struja u islamu bio je sufizam i on je stvorio takvu klimu u kojoj je Buddhin lik postao i za muslimane prihvatljiv i privlačiv. Iran je tako pri prenošenju Buddhine legende na Zapad odigrao posredničku ulogu ne samo u geografskom smislu nego i time što je svojim moćnim utjecajem islamski svijet pripremio da takvu legendu prihvati. Dalje na zapad, u Palestini ili Egiptu, gdje su duboko na islamskom području postojala značajna kršćanska središta, prevedena je onda legenda o Buddhi na grčki i, dakako, prilagođena kršćanskim shvaćanjima. Sufistički mudrac arapske verzije lako se u Grčkoj pretvorio u kršćanskoga sveca.

² Petar Macukat, 1686. – 1754. spljetski trgovac, zastupnik bosanske franjevačke provincije.

³ Ivan Kukuljević Sakcinski i Josip Kirin navode da je Petar Macukat Spličanin *Xivot S.ga Giosafata* preveo s talijanskoga „na čakavski jezik“ i objavio u Veneciji u dvama izdanjima 1707. i 1708. Dušan Berić (1954: 437) tvrdi da Occhijevo izdanje iz 1708. nikada nije ni bilo tiskano. Josip Bratulić opovrgava njihova mišljenja i tvrdi da se radi o istom izdanju a samo o dva različita naslovna lista: onom Domenica Lovise i onom Bartolomeja Occhia (Bratulić 1996: 198–199). U Lovisinu izdanju iz 1708. objavljeno je dopuštenje nadležnih vlasti Lovisi od 2. travnja 1708. da se knjiga otisne. Na samom kraju knjige Matije Divkovića *Xivot svete Katarine* u nakladi Bartolomea Occhija u Veneciji 1709. nalazi se popis hrvatskih knjiga koje se mogu nabaviti u njegovoj knjižari na „Rivi od Harvatou“ a na kojemu je i *Xivot S.ga Giosafata*. Usp. Majhut i Lovrić Kralj 2020: 26–27.

⁴ Kirin je najvjerojatnije skratio zapis iz *Bibliografie hrvatske* Ivana Kukuljevića Sakcinskoga gdje je pod bibliografskom jedinicom 1009 zapisano:

„Macukat Petar, pučanin Spljetski. Život sv. Josafata i obraćen od Barlaama, s jednim veršem nadostavljen radi ženah biti osudjen. Iz talijanskoga iztumačen u slovinski jezik. I. izd. u Mletcih kod Dominika Lovisa 1707. u 8.; II. izd. u Mletcih po Bartolu Occhi 1708. u 8. str. 96.“ (Kukuljević Sakcinski 2010: 100).

Kod Kukuljevića je pod bibliografskom jedinicom 2163 zabilježeno:

„Život sv. Jožafata, u slovinski jezik od jednog Dubrovčanina (Stulli).“ (Kukuljević Sakcinski 2010: 193).

⁵ Radoslav Katičić, 1930. – 2019., hrvatski jezikoslovac.

Na drugom mjestu Katičić piše (1977: 331):

U 7. je stoljeću nastala grčka obradba knjige o *Varlamu i Joasafu* (*Barlaàm kai Joasáph*). Izradio ju je u Sinajskom manastiru neki monah Ivan, inače nepoznat. To je kršćanski preoblikovana legenda o Buddhi kako je sadržana u velikom njegovom sanskrtskom životopisu *Lalitavistara*, proširena drugim indijskim pripovjedačkim motivima asketske tendencije. Grčka se redakcija vjerojatno osniva na arapskom predlošku, ali se sačuvao i podatak o indijskom podrijetlu te knjige. Njezina velika umjetnička vrijednost privukla je gotovo sve evropske narode. Iz grčkog je prevedena i na latinski (Barlaam i Jozafat) i odatle na zapadnoevropske jezike pa je tim putem došla i Hrvatima.

O samoj legendi u Katičića nalazimo (2008: 229):

Po broju sačuvanih rukopisa i po zapisima se vidi da je ta legenda bila vrlo popularna lektira. Kraljević Ioasaf priznat je kao svetac i obje ga crkve, istočna i zapadna slave 27. studenoga kao sv. Joasafa odnosno sv. Jozafata.⁶ Tako je Buddha postao kršćanski svetac. Literarna je tradicija legendu o Varlaamu i Joasafu pripisivala sv. Ivanu Damaskenu. Tek je 1859. E. Laboulaye⁷ u jednom članku u „Journal des Debates“ uvjerljivo pokazao da je to uistinu prerađena legenda o Buddhinu životu. Na taj rad nadovezala su se brojna detaljna istraživanja. Pri tome se utvrdilo da je grčko *Ioásaph* preuzeto iz arapskog gdje se ista osoba zove *Juasaf*, a to je opet pisarskom zabunom kakva se u arapskom pismu lako može dogoditi nastalo od prvotnijeg oblika u kojemu je preuzet izvorni indijski naziv Bodhisattva. Tako je sv. Joasaf odnosno Jozafat ne samo po svom liku nego i po imenu sam Buddha. (Katičić 2008: 229)

Lalitavistara Sūtra pripada spisima Mahāyāna Sūtra, tj. budističkim spisima koji su kanonski i smatraju se Buddhinim riječima. To je već sam po sebi tekst namijenjen bodhisattvama, onima koji se upućuju u Buddhin put. Stoga *Lalitavistara Sūtra* započinje molbom božanskih bića koja su posjetila zemaljsko mjesto gdje se nalazio Buddha i zamolili ga da im ispriča priču o svojem buđenju na dobrobit svih bića. Iduće jutro Buddha započinje svoju priču okupljenim učenicima.

To je legenda o Gautami Buddhi od trenutka kad silazi s neba pa do prve propovijedi u Jelenjem parku pokraj Varanasija. Bodhisattva je ime koje je Buddha imao u svojem prijašnjem životu. Uživao je u neizmjernim užitcima nebeskoga života. Ali, zahvaljujući njegovim ranijim težnjama, glazbeni instrumenti ga pozivaju podsjećajući ga na njegovu ranije preuzetu obvezu da zadobije buđenje. Bodhisattva najavljuje bogovima da će napustiti božanske užitke zato da bi se rodio u ljudskoj stvarnosti i tamo zadobio potpuno buđenje. Bodhisattva ulazi u ljudsku stvarnost kroz utrobu Kraljice Maya, rađa se u Lumbiniju i objavljuje svoju namjeru da obavi potpuno buđenje. Dijete Bodhisattva posjećuje hram, a kameni kipovi ustaju da ga pozdrave. Otac naručuje prekrasan nakit za Bodhisattvu, a on prvoga školskoga dana nadmašuje i najstarije učitelje. Već kao dječak tijekom svojih posjeta okolini dostiže najviše razine meditativne svijesti. Potom zadobiva ruku djevojke imenom Gopa. Bodhisattva doseže zrelost i uživa život u palači, gdje je okružen svim vrstama užitaka uključujući i veliki harem. Vidjevši

⁶ „U latinskom i prema latinskom jeziku kaže se Jozafat, a prema grčkom Joasaf“ (Karásek 1996: 192).

⁷ Édouard René Lefèbvre de Laboulaye (1811. – 1883.), francuski pravnik i pjesnik.

to bogovi ga nježno podsjećaju na njegov zavjet buđenja. Zato on izlazi iz palače da posjeti kraljevske parkove. Na putu susreće bolesnika, starca i prosjaka, a vidi i leš. Bodhisattvu to toliko pogodi da se odriče svih kraljevskih užitaka. Napušta palaču da započne život vjerskoga tragaoca na duhovnom putovanju i slijedi Rudraku, duhovnoga učitelja. No ubrzo svlada i prevlada preporučena učenja i shvaća da mora sam pronaći način buđenja. Stoga kreće na šestogodišnji put ekstremnoga asketizma što ga dovodi na rub smrti. Bodhisattva zaključuje da strogo prakticiranje asketizma ne vodi buđenju i ohrabren nekim naklonjenim bogovima ponovno jede i ozdravlja. Osjeća da je na pragu svojega cilja. No Mara, najmoćniji demon u tjelesnom svijetu, nastoji ga u tom spriječiti. Mara ga pokušava prestrašiti zastrašujućom vojskom i zvesti ga uz pomoć zavodljivih djevojaka, ali ne može odvratiti Bodhisattvu od njegovih namjera. Mara odustaje, poražen, a Bodhisattva zadobiva buđenje pod Drvetom buđenja. Čitav božji skup dolazi pjevati pjesme hvale i prinosti žrtve. Iako u posljednjem pokušaju podvale Mara savjetuje Probuđenomu da ode u *parinirvanu* (konačno utruće), Probuđeni ne pristaje već prihvaća nagovor bogova i odlazi u Park jelena pokraj Varanasija i počinje poučavati svoje učenike putu oslobođenja od patnje.

Ta legenda o Buddhinu životu postaje priča o kršćanskom svetcu Jozefatu. Slijedi sažetak Macukatova prijevoda:

Kako kralj Indije Avenerio, koji je u svojoj zemlji progonio kršćane, dugo nije mogao imati djece, najava da će dobiti sina dočekana je u cijelom kraljevstvu s velikim veseljem. Kralj je pozvao petoricu mudraca da proreknu sudbinu njegova sina Giosafata. Četvorica su prorekla da će biti velik vladar i da će sretno vladati, ali peti, najveći mudrac, rekao je da bi bilo bolje da se kralju sin nije nikada rodio jer će postati kršćanin, koji će u cijeloj Indiji razoriti hramove s njihovim bogovima i sagraditi crkve. Ima li tomu lijeka, pitao je mudraca kralj, a mudrac reče: kada Giosafat navrší tri godine ti ga, kralju, stavi u palaču u kojoj će biti samo dvanaest mladića, učitelj i vitez koji će paziti da Giosafat ne stupi u dodir s vanjskim svijetom. Također, u toj palači ne smije se govoriti o kršćanstvu, Giosafata treba učiti da će živjeti zauvijek i treba mu dati svaku nasladu i užitak. A kada bude imao petnaest godina onda ga treba oženiti za djevojku koja će se svidjeti tvojoj obitelji. I time će on biti odgojen u običajima i zakonima naše zemlje.

I sve se odigralo točno kako je predvidio mudrac, a Giosafat se lijepo i sretno razvijao. No kad je imao petnaest godina osjetio je silnu želju da iziđe iz palače i makar je kralj Avenerio naredio svima u gradu pod prijetnjom smrtne kazne da sve bolesne i one s nedostacima sklone u kuće da ih njegov sin ne primijeti, Giosafat je ipak vidio stare i bolesne i to ga je toliko uznemirilo da nije mogao ni jesti ni piti.

Nato gospodin Bog, smilovavši se nad Giosafatom, zapovjedi pustinjaku Barlaamu da nađe Giosafata i obrati ga na kršćansku vjeru. Barlaam nađe mladića i lukavstvom uđe u njegovu palaču gdje je razgovarao s njim i upoznao ga s kršćanskom naukom tako da se Giosafat preobratio na kršćanstvo.

Kada je kralj Avenerio saznao da je Giosafat postao kršćaninom pokušao ga je na razne načine vratiti na staru vjeru, ali Giosafat je toliko uz ljubio kršćansku vjeru da je bio spreman umrijeti za nju. Otac mu je prijetio i istukao ga, a onda ga pokušao

darovima i laskanjem prikloniti sebi, ali ništa mu nije polazilo za rukom. Svi koje bi poslao da preobrate Giosafata i sami bi postajali kršćani.

Na savjet mudraca Avenerio je potom zatvorio Giosafata u palaču sa šest prelijepih djevojaka i obećao onoj koja ga zavede da će joj ga dati za muža. Samo uz pomoć Duha Svetoga koji je Giosafata u snu poveo u raj, da sam vidi kakve ga naslade očekuju ako uzdrži svoje djevičanstvo, te potom u pakao, da vidi kakve će muke vječnoga trpljenja morati podnijeti ako poklekne, uspio je Giosafat oduprijeti se napasti pohote i zadržati svoju nevinost.

Kralj Avenerio pomisli kako će odvratiti Giosafata od kršćanstva ako mu da četvrtinu svojega kraljevstva, moć i upravljanje zemljom, pa mu preda kraljevstvo Galliju. Međutim, Giosafat razdijeli sve očevu blago među uboge i potrebite i ubrzo sve svoje podanike obrati na kršćanstvo. Čak i najvažnija gospoda uz kralja Avenerija stadoše prelaziti na kršćanstvo. Naposljetku i sam Avenerio shvati da je pogriješio te otiđe pokloniti se svom sinu i primiti križ. Nakon što se pokrstio još je vladao tri godine, pa je umro. Nakon njegove smrti Giosafat je vladao godinu dana, a onda je prepustio kraljevstvo pravednomu gospodinu Alfanosu, a sâm pođe u pustinju činiti pokoru te pronaći svojega učitelja Barlaama. Nakon što ga je po pustinji tražio pune dvije godine, napokon ga nađe. Sreći zbog susreta nije bilo kraja i oni su zajedno činili pokoru sedamnaest godina prije nego što je Barlaam umro. Nakon Barlaamove smrti Giosafat je još sedamnaest godina bio isposnik. Kada je umro pokopali su ih zajedno, a puk je dolazio vidjeti njihova tijela izložena u otvorenim škrinjama. Bilo je dovoljno taknuti njihova tijela i slijepi bi progledali, a kljasti i bolesni postajali zdravi.

Prijevod završava ovim riječima (Anon. 1708: 86–87):

Tada Kragl Alfanos cini uciniti yednu lipu Criqvu na caft, i poŕŕtenye ovii dvayu Sveti Tellefa, paka cini uciniti yedan lip Greb vas narefcen zlatom, i frebrom; Paka doydoŕce Biskupi, i uzefce Tilla Svetoga Barlaama, i Gioŕafata prid fvim pukom, i Kraglia Alfanofa, i poŕtaviyi ù onni Greb na slavu, i poŕŕtenye Svemoguchiega Bogha Otca, i Sina, i Duha Svetoga, koyi xive, i Kragliuye, ù vike vikov.

Kao što je navedeno, Josip Kirin spominje još jedno izdanje te pripovijedi, prijevod Dubrovčanina Stullija, o kojem ne znamo ništa. Međutim, u Dubrovniku u Franjevačkom samostanu postoji rukopis zbornika koji uključuje i rukopis o životu svetoga Jozafata. Na taj rukopis naišao je Josef Karásek⁸ i objavio ga 1913. u Pragu pod naslovom *Dubrovačke legende*. Kada je Karásek već dovršio pripreme za knjigu, Franjo Fancev⁹ ga je obavijestio da postoji još jedan čakavski rukopis o Jozafatu. I taj rukopis koji je pronašao Fancev otisnut je u Karásekovim *Dubrovačkim legendama* u obliku podrubnice koja kontinuirano prati dubrovački rukopis na štokavici¹⁰ pa se oba rukopisa mogu uspoređivati na istoj stranici (Sl. 2). Fancev smatra kako je predložak

⁸ Josef Karásek, 1868. – 1916. češki slavist i publicist.

⁹ Franjo Fancev, 1882. – 1943., hrvatski knjižničar i filolog.

¹⁰ Fancev je načinio transliteraciju toga čakavskoga rukopisa i priredio tekst za objavljivanje u *Dubrovačkim legendama*. Sâm je rukopis pohranjen u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

rukopisa, baš kao i Macukatova prijevoda, talijansko izdanje iz Bassana. Izdanje iz Bassana samo je jedno od izdanja koja su talijanski tiskari preuzimali jedni od drugih gotovo bez izmjena. Prema Josipu Bratuliću¹¹ kao izvor tim talijanskim izdanjima poslužio je talijanski prijevod *Zlatne legende* (Bratulić 1996: 198):

Mihovil Kombol je s pravom tvrdio da su „Dubrovačke legende“ prevedene s talijanskog jezika. Nije napisao koji im je neposredni izvor, jer tada o tome nije mogao ništa pouzdano tvrditi. Izvor ovim legendama je prekrasna zbirka srednjovjekovnih legendi Domenika Cavalke (Domenico Cavalca, 1342.), koji je na talijanski pučki jezik preveo „Zlatnu legendu (Legenda Aurea)“ Jakoba iz Voragine, davši svoj zbirci naziv „Vite de santi padri“. Cavalkina je knjiga tiskana kao inkunabula više puta (U Ferrari 1474., u Veneciji desetak izdanja 1475. do kraja XV. stoljeća, u Vinčenci 1479. i drugdje) a i kasnije je bila vrlo popularno štivo. „Dubrovačke legende“ vjerojatno su dio većeg zbornika iz Cavalkine knjige.

Postavlja se pitanje koji su razlozi naveli Kirina, ili nekoga na koga se Kirin prešutno poziva, da smatra ovu knjigu dječjom? Zašto je Kirin smatrao da su naši stari namijenili ovu knjigu djeci i mladeži?

Prvi bi razlog mogla biti slikovna oprema knjige. Njezinih je 87 stranica ukrašeno s 15 drvoreza veličine 2/5 stranice i jednom ilustracijom na cijeloj stranici¹² što ju čini bogato ilustriranom knjigom i kao takvom privlačnom djeci. Knjiga s radnjom koja se zbiva u tako dalekoj zemlji Indiji u davno vrijeme, među ljudima koji se drukčije oblače, žive u drukčijim kućama i u kojoj vladaju drukčiji običaji morala je i taj svijet na neki način pokazati. Stoga je bila opremljena brojnim ilustracijama pa u talijanskim izdanjima navode da je „belle Figure adornata“ (urešena lijepim likovima/slikama). Talijansko izdanje iz Bassana (Sl. 3), kao ni ono Betanina iz Venecije (Sl. 4), nemaju godinu izdanja pa se postavlja pitanje kako je prema njima vremenski smješteno Macukatovo izdanje. Općenito bismo mogli ustvrditi kako vrijedi pravilo da tijekom vremena ilustracija postaje sve siromašnija i sve se manje pozornosti posvećuje detaljima pa to onda znači da su bogatije ilustracije one u ranijim izdanjima, a one siromašnije vremenski bliže nama. Sva tri izdanja opremljena su gotovo jednakim ilustracijama (i u izgledu i u broju). Na temelju usporedbe¹³ moglo bi se ipak zaključiti da je izdanje iz Bassana prethodilo Macukatovu izdanju, a da je ovo opet prethodilo Betaninovu venecijanskomu izdanju (Sl. 5, Sl. 6).

¹¹ Josip Bratulić (1939) hrvatski filolog.

¹² Prema Karáseku (1996: 180) i Beriću (1954: 438) kao predložak Macukatovu prijevodu poslužila je talijanska knjiga „VITA / DI SAN GIOSAFAT / CONVERTITO / DA BARLAAM, / Nouvamente corretta, ristampata, e di belle Figure adornata / BASSANO, NELLA STAMPERIA REMONDINI“ (Anon. s.a.a.). Ilustracije u izdanju iz Basana i u Macukatovu prijevodu su iste samo što se najvećim dijelom odnose kao stvar i odraz te stvari u zrcalu te prikazuju uglavnom likove odjevene u suvremenu zapadnu odjeću koji se kreću u interijerima i ambijentima karakterističnim za europsko podneblje (usp. nekoliko drvoreza koji prikazuju stupove s jonskim kapitelima Sl. 6a, b, c).

¹³ I u talijanskim izdanjima (Bassano i Venecija) nalazimo ilustraciju likova Giosafata i Barlaama na cijeloj stranici, gotovo jednaku kao i u Macukatovu izdanju. Iako je u primjerku koji nam je dostupan slika prilično oštećena, vjerojatno zbog izloženosti vodi ili vlazi, vidi se da je slika koja je u izdanju iz Bassana smještena na naslovnici (na prvoj stranici), najdetaljnija: crkva i kuće

Drugi je razlog taj da se otprilike pet šestina opsega teksta romana odnosi na pripovijedanje o mladiću koji ima 15 ili 16 godina te na ono što neiskusnu mladiću može predstavljati itekakvu životnu kušnju.

Jozafatov otac, kralj Avenerio, prešao je na kršćanstvo i onda vladao još tri godine.¹⁴ Nakon toga, Jozafat je vladao još jednu godinu,¹⁵ a nakon toga se odrekao kraljevstva i otišao u pustinju kad je imao dvadeset godina.¹⁶ Dakle, roman se bavi djetinjstvom i odrastanjem, a zatim kušnjama kroz koje prolazi mladić između svoje 15 i 16 godine.

U ranijim verzijama priče o Jozafatu, onoj sv. Ivana Damaskena (ili sv. Ivana iz Damaska) Jozafat, kada napušta svoje kraljevstvo, ima dvadeset i pet godina.¹⁷ Tako je i u *Zlatnoj legendi*.¹⁸ Dakle, tek se u talijanskim pučkim izdanjima,¹⁹ u kojima se protagonist odriče kraljevstva s dvadeset godina, premješta glavno događanje romana u Jozafatovu ranu mladost ili kasno djetinjstvo. Od njih taj rasvjetljujući detalj preuzimaju i hrvatski autori i prevoditelji u rukopisu u *Dubrovačkim legendama*²⁰ i u Macukatovu prijevodu.

Treći razlog je dodatak²¹ koji se spominje na naslovnici „Syednim verfcem nadoftavglien Radi xena bitti ofudyen“. Riječ je o pjesmi od 304 parno rimovanih

u pozadini su jasne, a likovi u svojim aureolama imaju odgovarajuće inicijale S. B. i S. G. (Sl. 3). U izdanju iz Venecije slika je na prvoj stranici, kuće u pozadini su slabo naznačene, a u aureolama su samo inicijali B. i G. (Sl. 4). U Macukatovu izdanju slika je zrcalna u odnosu na talijanska izdanja, nalazi se na drugoj stranici, kuća u pozadini uopće nema, kao niti slova u aureolama (vidjeti faksimil na stranici 100 u ovom prilogu). Treća slika u knjižnom bloku prikazuje četiri mudraca pred kraljem te, u drugoj prostoriji, kraljicu koja je tek rodila i leži u krevetu, a ispred kreveta sjedi žena i drži umotano dijete. Na ilustraciji Giosafatova rođenja u izdanju iz Bassana likovi mudraca su jasno oblikovani (Sl. 5a). U izdanju iz Venecije likovi mudraca su vrlo nevjesto rezani, a u pokrajnjoj odaji teško je razaznati likove (Sl. 5b). U Macukatovu izdanju prizor je zrcalno okrenut i sva su šrafranja isključivo vodoravna, a likove u pokrajnjoj prostoriji još je teže razlučiti (Sl. 5c). S druge strane, u prizoru kraljeve povorke koja jaše kroz grad, na ilustraciji iz Bassana kanelure na stupovima su okomite, a konjske noge su prepoznatljive (Sl. 6a), na ilustraciji iz Venecije kanelure su također okomite, ali je konjske noge gotovo nemoguće razaznati (Sl. 6b). Međutim, na ilustraciji iz Macukatova izdanja (opet zrcalnoj) šrafranja stupova su horizontalna a konjske noge se mogu raspoznati (Sl. 6c).

¹⁴ „[...] pokle Kraglfe ucini karfcchianin; xivi yofcchie trih godifcchia u fvetu, i dobru xivotu [...]“ (Anon. 1708: 72–73).

¹⁵ „I kada cini ukopati fvoga Otca, on fta posli yedno godifcchie u Gofpoftvu [...]“ (Anon. 1708: 74).

¹⁶ „A Giofifat recemu o otce moy, kada ulizo u Puftigniu, i kadafe odili od moga Kraglietva, imadiya dvadefet godifcch [...]“ (1708: 80).

¹⁷ Kod sv. Ivana iz Damaska (u nedostatku hrvatskoga prijevoda, navodimo engleski): „Twenty and five years old was he when he left his earthely kingdom, and adopted the monastic life [...]“ (John of Damascus 1996).

¹⁸ U *Zlatnoj legendi*: „Napustivši položaj kralja u dvadeset petoj godini života, Jozafat je trideset pet godina podnosio pustinjački napor [...]“ (Voragine 2013: 440).

¹⁹ U talijanskom izdanju u Bassanu „O Padre mio, quando entrai nel defert, e ch' io mi partii dal mio Reame, aveva vent' anni [...]“ (Bassano: 58).

²⁰ U Dubrovačkoj legendi „kadasa' suiet, i kraglieuusku krunu ostauio imah 20. godiscta“ (Karásek 1996: 119).

²¹ Talijanska izdanja *Giosafata* svakako nastoje ostati unutar dva arka (pa izdanje iz Venecije od tiskara Bettanina ima 64 stranice, a izdanje iz Bassana 63 dvostupčane stranice). Naprotiv, Domenico Lovisa, prihvativši se hrvatskoga izdanja nije ekonomizirao s prostorom pa je tekst rastegnuo na 87 stranica. Naime, talijanska izdanja samo spominju da imaju dopusnicu nadređenih dok Lovisa i tiska cijelo to dopuštenje. Da bi se napunio i treći arak, do 96 stranice, Petar Macukat je posegnuo za svojom pjesmom koja zaprema devet stranica (Anon. 1708: 88–96).

osmeraca u kojoj se upozorava djevac, muškarac koji nije spolno upoznao ženu, na opasnost koju po duševnu čistoću i uopće za spas duše predstavlja žena (v. str. 140–148). Pjesma je mizogena i upućena je, dakle, prije svega mladićima. Kako se u to vrijeme kratkoga ljudskoga života rano umiralo, to se i ženiti moralo rano te je stoga pjesma upućena prije svega mladićima u pubertetu. Pjesmu je napisao Petar Macukat²² kada je imao 21 godinu ili manje i možda smatrao kako već tada ima što reći mladićima mlađima od sebe pet ili šest godina. Možda je upravo taj dodatak, koji je karakterističan za izdanje iz 1708. i koji je želio snažno odgojno djelovati ponukao Josipa Kirina da upravo to izdanje *Života S.ga Giosafata* uvrstiti u hrvatsku dječju književnost, naravno, ne zbog mizogenosti već zbog namjere da se postigne odgojna svrha.

Četvrti razlog su izostavljanja dijelova teksta, i to slobodnih motiva. U talijanskim izdanjima koja su služila hrvatskima kao predlošci pazilo se na to da knjiga bude u predviđenim gabaritima (dva arka osmine), pa je onda valjalo zbiti pripovijedanje. Tako se mogu objasniti izostavljanja nekih epizoda, primjerice one o jednorogu, ali ne mogu se opravdati prepravljjanja onih dijelova na kojima se ne dobiva gotovo ništa u smislu smanjenja obujma teksta. No ipak se tekst u talijanskim izdanjima, a onda posredno i u Macukatovu, značajno mijenja. Misli se pri tom, primjerice, na prijetnju koju Giosafat izriče Nikoru. U ranijim verzijama Josafat prijeti strašnom tjelesnom kaznom Nikoru ako izgubi teološki dvoboj.²³ U Dubrovačkoj legendi u kojoj se buduća drakonska kazna Nikoru naročito detaljno opisuje u četiri stupnja²⁴ stvar još gorom čini to što ju izriče

²² Petar Macukat (1686. – 1754.) bio je „dobrostojni trgovac“ u Splitu. Njegov otac Mato s obitelji doselio se u Split iz Livna. Jedna je od središnjih tema *Giosafata* traumatični odnos kralja Aveneria i odmetnutoga sina Giosafata. Otac nikako ne može nagovoriti sina da prihvati tradiciju i običaje i na kraju prijestolje koje mu ostavlja. Knjiga je dobila dopuštenje nadležnih vlasti za objavljivanje 2. travnja 1708., a otac Mato je umro 22. rujna iste godine u pedesetoj godini života. Može se stoga nagađati da je Petar Macukat iskoristio knjigu i u neke vlastite intimne svrhe, tj. da je kroz knjigu pokušao odgovoriti na pitanja postavljena u obitelji. Petar Macukat bio je „Capitano Direttore de Bosnesi venturieri sotto Sign“. Berić (1954: 436) smatra da je Macukat zapovijedao bosanskim plaćenicima za vrijeme slavne Sinjske bitke 1715. Petar Macukat je također bio *sindik* (zastupnik) bosanske franjevačke provincije pa su upravo njegovom zaslugom franjevci izgradili samostan na Dobrom u Splitu. Petar je kasnije oženio Ivanicu s kojom je imao osmero djece, pa je očito ponešto ublažio svoje mladenačke ženomrzačke stavove.

²³ Odlomak iz Ivana iz Damaska u engleskom prijevodu glasi: „But if thou be worsted, by foul play or fair, and thus bring shame on me to-day, speedily will I avenge me of mine injury; with mine own hands will I quickly tear out thy heart and thy tongue, and throw them with the residue of thy carcass to be meat for the dogs, that others may be lessoned by thee not to cozen the sons of kings“ (John of Damascus 1996). Slično je i u *Zlatnoj legendi*: „Jozefat se okrene Nahoru i reče mu: ‘Znaš, Barlaame, kako si me učio. Ako dakle obraniš vjeru koju si me poučio, u tvome ću nauku ustrajati sve do konca života. A ako budeš pobijeden, smjesta ću na tebi osvetiti svoju sramotu, rukama ću iščupati tvoje srce i jezik i bacit ću ih psima kako se drugi ubuduće ne bi drznuli dovoditi u zabludu kraljevske sinove“ (Voragine 2013: 437).

²⁴ „[...] akolise dopustise primochi alli sa straha, alli sa nagouor, alli sa mito, ouoti gouoru prid suiem pukom, i obechiauam da ciuie mali, i uelikij kakochiu ia poscalitti, i osuetitti moiou ueliku sramotu, i rugh, i sctettu kouisi od mene kraglieua Sina ucinio iedinoga a neka snasc akose dasc primochi ocima chiesc gledati datchiu moiema rukami iesik is uiliza iskinutti, i isdrieti, i datiga pson na tuoie occi, i odresatichiu ruke u laktu terih datti ogarom supatti, a paktichiu isdrieti sarze, i occi tereihchiu pod kognske noghe uarchi a karuise tuoie napitti neka uecchie nikada nitko ne smie kraglia, i kraglieua Sina u blud uoditi“ (Karásek 1996 (1913): 86).

petnaestogodišnji tek obraćeni kršćanin. U talijanskom predlošku iz Bassana (Anon. s.a.a: 41) i u Macukatovu prijevodu petnaestogodišnji Giosafat prijeti „samo“ odrublivanjem glave Nikoru, što je u usporedbi s vlastoručnim čupanjem jezika i bacanjem jezika psima pred Nikorovim očima, rezanjem ruku u laktu i bacanjem podlaktica također psima, čupanjem srca i očiju i bacanjem tih organa pod konjske noge, te pijenjem krvi, neusporedivo manje krvoločno. Stoga i na tom mjestu vidimo ublažavanje okrutnosti sadržaja i smanjivanja količine nasilja radi postizanja primjerenijega teksta za dječje čitatelje i u Macukatovoj verziji priče.

Prema mišljenju Dunje Fališevac (2012: 111), roman o Barlaamu i Jozafatu ubraja se u srednjovjekovnu beletrističku prozu a Vjekoslav Štefanić smatra da je „*Život Barlaama i Jozafata*“ bio valjda najpoznatiji srednjovjekovni roman, sastavljen u slavu pustinjačkog života“ (1969: 295). Ona pak verzija toga romana koja nas naročito zanima prijevod je Petra Macukata iz 1708. godine, iz kojega u nastavku donosimo faksimile stranica s ilustracijama i nekoliko odabranih dijelova teksta.

Ovdje smo istražili moguće razloge zbog kojih je Josip Kirin upravo tu knjigu smatrao prvom hrvatskom dječjom knjigom. S današnje točke gledišta teško bismo našli opravdanje zbog kojega se Kirin opredijelio za takvu kategorizaciju *Života sv. Josafata*. No razlozi s kraja devetnaestoga stoljeća koji su vodili Kirina u pažljivom promišljanju koje će djelo staviti na sam početak hrvatske dječje književnosti sigurno su bili dobro utemeljeni u svojem vremenu iako ih danas u svoj njihovoj punini možemo samo naslućivati i pokušati rekonstruirati.

Do sada smo smatrali prvim dječjim romanom na hrvatskom jeziku *Mlajšega Robinzona* prosvjetiteljskoga pisca Joachima Heinricha Campea u prijevodu Antuna Vranića na kajkavski, objavljena 1796. (usp. Majhut 2012). Ako se pokaže da je Josip Kirin bio u pravu, onda godinu nastanka prvoga hrvatskog romana za mladež valja pomaknuti gotovo stoljeće ranije, na 1708. godinu, kada je Petar Macukat preveo talijanski pučki roman *Xivot S.ga Giosafata obrachien od Barlaama* na čakavski.

U nastavku donosimo izbor stranica iz izvornika koji uključuje prve i zadnje stranice knjige, sve stranice s ilustracijama, stranice na kojima se pripovijeda umetnuta priča o slavuju i seljaku te dvije epizode koje imaju važnu ulogu u cijeloj pripovijedi: namješteno nadmetanje i napastovanje glavnoga junaka mladica, ukupno 48 faksimila.

Zahvala

Knjiga koju ovdje predstavljamo javno je dobro, a dio je fonda hrvatske Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, gdje su izrađeni i faksimili. Zahvaljujemo Knjižnici i njezinim djelatnicima na ljubaznoj pomoći.

References / Popis literature

Anon. 1708. *Xivot S.ga Giosafata obrachien od Barlaama Syednim verfcem nadoftavglien Radi xena bitti ofudyen*. Pifane Parvi put à Talianski yezik. A fada prinefene, i iftumačene ù Slovinski yezik po Petrv Macvkattv Pučaninu Splitskomu. [The Life of St. Josaphat

- Converted by Barlaam – with the addition of a verse Being Condemned Because of Women. Written first in Italian. And now translated and interpreted into the Slavic language by Petar Macukat a Commoner of Split]. Venetia: Domenico Lovifa.
- Anon. s.a.a. *Vita di San Giosafat convertito da Barlaam* nuovamente corretta, riftampata, e di belle Figure adornata. Bassano: [nella stamperia] Remondini.
- Anon. s.a.b. *Vita di S. Giosafat convertito da Barlaam* novamente riftampato, e corretto, e di bellissime Figure adornato. Venezia: [appreffo] Omobon Bettanino, Sul Ponte di Rialto.
- Berić, Dušan. 1954. Život i književno djelo Splićanina Petra Macukata [The Life and Literary Work of Petar Macukat from Split]. *Anali historijskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku* 3: 433–442.
- Bratulić, Josip. 1996. Dubrovačke legende: Josip Karásek [The Legends of Dubrovnik: Josip Karásek]. In/U: Josip Karásek: *Dubrovačke legende* [reprint/pretisak], 195–199. Zagreb: Dora Krupićeva.
- Fališevac, Dunja. 2012. Predodžba Indije u dubrovačkoj književnosti – Barlaam i Jozafat u *Dubrovačkim legendama* [The Image of India in Dubrovnik Literature – Barlaam and Josaphat in *The Legends of Dubrovnik*]. *Nova Croatica* 6 (6): 107–128.
- John of Damascus, St. 1996. *Barlaam and Ioasaph*. Edited, proofed, and prepared by Douglas B. Killings. The Project Gutenberg EBook based on Woodward, George Ratcliff and Harold Mattingly, eds & trans. 1914. *St. John Damascene: Barlaam and Ioasaph*. Cambridge, MA: Harvard University Press. [English translation with side-by-side Greek text]. <<https://www.gutenberg.org/files/749/749-h/749-h.htm>> (accessed 14 March 2021 / pristup 14. ožujka 2021.).
- Karásek, Josip. 1913. *Dubrovačke legende* [The Legends of Dubrovnik]. Prag: S potporom visokog ministarstva nastave u Beču i Fonda obitelji Hlávka u Pragu.
- Karásek, Josip. 1996 [1913]. *Dubrovačke legende* [The Legends of Dubrovnik]. [reprint/pretisak]. Zagreb: Dora Krupićeva.
- Katičić, Radoslav. 1977. Bizantska književnost [The Literature of Byzantium]. In/U: *Povijest svjetske književnosti, Knj. 2* [History of World Literature, Vol. 2], ed. by/ur. Vladimir Vratović, et al./i dr., 313–346. Zagreb: Mladost.
- Katičić, Radoslav. 2008. *Boristenu u pohode: helenske i indijske šetnje i teme: misli i pogledi* [Expedition to Borysthenes: Hellenic and Indian Walks and Themes: Thoughts and Views]. Zagreb: Matica hrvatska.
- Kirin, Josip. 1886. Razvitak hrvatskoga pučkog školstva, naročito u preporodu našega naroda, dio VI. [Development of Croatian Public Education, Especially in Our Nation's Revival, part 4]. *Napredak* 27 (30): 469–474.
- Kukuljević Sakcinski, Ivan. 2010 (1860). *Bibliografija hrvatska* [Croatian Bibliography]. [reprint/pretisak]. Zagreb: Ex libris.
- Majhut, Berislav. 2012. Fragments from *Mlajši Robinzon* (1796) = Fragmenti iz *Mlajšega Robinzona* (1796.). *Libri & Liberi* 1 (1): 105–128.
- Majhut, Berislav i Sanja Lovrić Kralj. 2020. *Oko hrvatske dječje književnosti* [Around Croatian Children's Literature]. Zagreb: Sveučilišna naklada i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Štefanić, Vjekoslav, ed. / prir. 1969. *Hrvatska književnost srednjega vijeka* [Croatian Medieval Literature]. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 1. Zagreb: Matica hrvatska i Zora.
- Voragine, Jacobus de. 2013. *Zlatna legenda ili štiva o svecima* [The Golden Legend or Readings of Saints] Vol. 1 / Sv. 1. Trans. / Prev. fra Stjepan Pavić. Zagreb: Demetra.

X I V O T
 S.^{GA} GIOSAFATA
 OBRACHIEN
 OD BARLAAMA

Syednim versem nadoftavglien Radi
 xena bitti ofudyen

*Pifane Parvi put à Talianski yezik. A sada
 prinesene, i istumagene ù Slovinski
 yezik*

PO' PETRV MACVKATTV.
 Pučaninu Splitskomu.

*Libar
 Jhn. antona
 od gata*

*mea
 privilegium*

IN VENETIA, MDCCVIII.

Per Domenico Lovisa.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

PRIPOSCTOVANIM

Sctioçem

P O Z D R A V .

Bvduchi v azda obicay virnoga sluge svomu
 Stvoritegliu, koyasu dostojna priKazati, Di-
 gnas Deo oblationes offeramus, koliko, i
 rebi priposctovani sctioçe prikaxuyem ovu
 moyu vruchiu xegliu, Zasto viruyimi draghi sctioçe dame
 drugbo nie ganulo za istumaciti iz Talians koga ù slavnì
 nasc yezik ove Kgnixite, koyese zovu Xivot Svetoga Gio-
 safata, obrachien od Barlaama, nego gliubar, i dobitak
 spasenya moga iskargniena, zato prikaxuyem ovii par-
 vi plod moga truda, ako naydesc sctoye dobro falib Gos-
 podina Bogha, taKogier ako, naydesc scto nie upravno
 odluci moyoy mloavoy slabosti, yerbo sctose pisce Talians-
 kim slovima, i izgovara unasc yezik tomuchiete vechma
 visctina sctiuchi u vixbati, negote ya mogu ù avisliti,
 zato dasamti priporucen ù Sveti Molitva vazda napose,
 i uopchinu; Budi podloxne, i istumacene ove kgnixisce pod
 vlast Svete Crique Rimske, ù k oyoy xelim, i mislim mo-
 yu Dnscu Boghu dati, paKa ù vikse radovati sa svim pra-
 vovirnim uxivati, Amen.

Vasc ponixeni Sluga
 Petar Maçukat

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. F. Vincenzo Maria Mazzoleni Inquisitore nel Libro intitolato, *Vita di San Giosafat convertito da Barlaam, &c. Tradotta dall' Italiano in lingua Illirica da D.^o Pietro Mazzucatto Cittadino di Spalato*; non v'esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro; niente contro Principi, e buoni costumi, concedemo Licenza à Domenico Lovisa Stampator, che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Publiche Librerie di Venetia, e di Padova,

Dat. 2. Aprile 1708.

(Ferigo Marcello Proc. Ref.

(

(Maria Zorzi Ref.

Agostino Gadaldini Segr.

X I V O T ⁵
 S V E T O G A
 G I O S A F A T A

Vo ſctivenye kaxe, da ù India biſce yedan kragl komu biſce ime Avenerio, i ovo biaſce covik nemiloſardan protiva karſcchianom, i biaſce ucinio yedan zakon ù Svomu Kraglieſtvu, da Svih Karſcchiani budu razafuti radi, nenavidofti vellike, koyunofalce gnima, i ſagliasce pò svih Gradovi progonechyi, i ubiuchyi. Govoriſe da xena ovoga kraglia nemogaſce imati ſinova. zato kragl imaſce velliku tugu, i mnogo puta biaſce cinio ſKupiti Popove od gniovi kipocaſni Crikava, davayuchiy mnogo prikazaliſchia, i darove dabi onni molili gniove Boghe, dabimu dali miloſt da on morre imati ſinova, i potolici molba on nemoſgaſceyi imati: alli kada bi drago Stvoritegliu naſcemu Iſſukarſtu, nakon malo vrimena Xena kraglieva otruhli, zato kragl cini uciniti velliko veſeglie, i ſvetkovinu ſviim gniovim Idolom, i dade Popovom gniovim dvista volova, i dvista ovnova, i kruha, i vina, i mnogu ſvetkovinu cignaſce vaſ puk za zacetye Kraglicino, i kada bi vrima, da kraglica imaſce poroditi. Kraglucini iednu zapovid ſviim Mudracema od gniegova

A 3

kra-

6 X I V O T

kraglietva, da ù vrime od trih Mifeca budu prid
 priftoliegniegovo pod izgubglienye xivota Koyi
 nebidofco, i buduchi dofco vrime ozgor rece-
 no, à Mudraci bihaufe fvih skupili prid priftoglie
 gniegovo, tada kragl obra pet nay Mudryi, koyi
 doydofce ù gniegov Dvor, à onni rekolce kra-
 gliu zaftofinas ovde cinio doyti? A Kragl rece:
 Ya ochiu, da ftoite kodmene doKle, kraglica
 moya bude poroditi, kada fin bude rogien ya
 ochiu, dami vii recete pod Koim Pianetom, i
 Zvizdon bude on rogien, i od koye naravi on ima
 bitti. A onni odgovorifce z dobre voglie ucini-
 chiamo: i ftoyechi onde mallo vrimena, kragli-
 ca porodi yednoga lipa dittichia, i kraglmu po-

ftavi ime Giosafat, i bilce ucignena vellika vefe-
 glia pò fvevu gniegovu kraglietvu, i ucini vel-
 liki dar fviim Popovom, neKabi molili gní ove
 Ido-

10

X I V O T

dine cinichiesc goyiti tvoga fina dopetnayest godiscch kakofam rekao od ozgara i kada on bude tako naucen dobro yisti i pittii, i odiveni obuven i usva naslagenya od ovoga Svita, richiesc mu dati yednu Xenu koyachie bitti draga sve mu tvomu plemenu; tadachiescga mochi puschatii nadvor iz Polace slobodno, da posli svih karschiani odsvita pripovidayumu dan, i noch nechiega mochi priobratiti, ni potegnutiga iz natscega zakona, ni od naslagienya puteni; daklechiescga braniti pò ovii nacin, i nechie bitti karschianin. A kada kragl biisce razumio receno od Mudraca, bii velle zadovoglian, irece; ya ochiu

uciniti sve onno sctome yesitii naucio, i udigle posla pò yednoga gniegova, Viteza komu biisce ime Lionone, i ovii Lionone, biisce yedan Vitez u koga kraglle vechie, ufasce nego u ceglia de od Svita,

16

X I V O T

na Svitu nemogafcega imati vechiega, i yafcu-
chipo Gradu, fvih Mladichi, i Mladice, Xe-
ne, i Divoyke ftau na prozore, i pò puti za vid-
diti Giosafata, koyi bialce toliko lip, i gliube-

zniv da fva ceglad cudyaufe zascto nebiuga pria
viddilli ; i buduchi yaha dokle otiafce, krgl-
povratiga ù Polacu , i zapovidi Liononu daga
nepufcchia vanka brez gniegove oblasti. A Ka-
dale bialce povratio Giosafat ù fvoyu Polàcu po-
ce govoriti svoim Mladichi od vellika uzvisceg-
nia, idike od Mladichia koye bialce viddio ù
Gràdu, à yedan on gniegovi Mladichia, poce-
mu govoriti ; Gospodine da tii viddisc vanka
Grada Barda Doline Ptice , i livade tibi imo
dvostruko veseglye. A kada Giosafat to bii cuo
uputmu doyde voglia, izayti vanka iz Polace,
da viddi liuade ; i zovnu k' febi yednoga od gne-
govi Mladichia, i recemu poydi ù kraglia moga

Otca

18

X I V O T

podicich rece covih rodise Sliip kglaf, i bete-
 xan, to yest kakoye drago Boghu, a kada Gio-
 safat bialce razumio recenye od onnoga Gospo-
 dicicha rece; Takobi moglo doyti, i meni, i te-

bi? à onnimu Gospodicich rece mnogi gliudi ro-
 dese zdravi, paka dojdeim koya bolešt, to yest
 koyi Rom, koyi Gubav, à koyi kglaf, tako
 morre doyti svakomu cegliadetu. Dakle koyi
 yest zdrav, ima zafaliti Boghu. kada Giosafat
 razumi, da, i on morre doyti bolestan kako,
 yesu, i onnadva Covika uput uze vellik strah
 svarhu svoga xivota, i dilise od onnoga mista, i
 rece odmoù Grad, i kadafe Giosafat bialce vra-
 tio k' svoyoy Polaci poce misliti svarhu onna-
 dvacovika, i uze toliku tugu, da rekici nema-
 rasce yiftini pittì, viddechi Lionone da Gio-
 safat imasce toliku tugu nasarcu poyde kragliu, i
 recemu da Giosafat imasce toliku tuguù svomu

lat.

20

X I V O T

gardna uftegnu kognia, i poce gledatiga paka
rece Liononu, koiye onno covik onnako gar-
dan da cinimise da nemoxe oditi? A Lionone re-
ce ovii Covik, koiye onako star bivsci stao dugo
vrime na ovomu svitu, zato yest izgubio zube,
i kose, malo morre stati na ovomu svitu, da neu-
mre, a kada Giosafat biasce razumio Lionona,

rece: Kada covik umre sctole cini od gniega? A
Lionone odgovori: kada Covik umre metnese
podzemgliu, a Giosafat rece Liononu, covik
znadeli kada ima umriti, i koyu smart ima uci-
niti? a Lionone odgovori, nie niednoga da zna-
de, kada ima umriti, ni koyu smart ima uciniti,
nego Bogh: kada Giosafat razumi recene rici po-
ce uput misliti svarhu smarti, i rece ovako: da-
kle kada ya imam umriti, i bitti zemglia sctomi
prudi bogastvo, i plemescchina, i yosc da ya
imam bitti Gospo lin na ovomu svitu; i tada po-
ce

S. GIOSAFATA: 28

ce pogargivati bogastua svitovgna, à misliti svarhu smarti: i rece Liononu odmo ù Grad: i kadase biasce vratio k' svojoj Polaci povratise misliti svarhu smarti, govorechi sam ù sebi morrebitti dachiu ya umriti danas alli sutra zato sve nosasce priliku od smarti prid occima, à neuzimalce drughoga naslagenya, niti marasce yisti ni pittu.

Alli viddechi nasc Gospodin Isukarst cistochiu Giosafatovu, kako pogargievasce ovij svit, à miscgljasce sve svarhu smarti, imade milosardye od gniega, i posla Angela s' Nebba k' yednomu Pustigniaku komu biasce ime Barlaam koyi imasce sceldefet godiscch, à biasce stao trideset godiscch ciniti pokoru ù pustigni, i stasce daleko od Grada kraglia Aveneria sedam Igladica,

à Angeo rece onnomu Pustigniaku. Poydi ù Grad kraglia Aveneria, i naydi gniegova sina,
B 3 i pri-

S. GIOSAFATA: 23

koyi imasce tu kripost; recemu; molimte dami-
 ga tii ukaxesc, i akomiga tii ukaxesc, obechia
 yemti dachiute pustiti poyti u Polacu da govo-
 rils' Giosafatom. A Barlaam odgovori, i rece-
 mu, yatiga nechui kazati, zascto nie pravo, ni
 dostoyno daga tii viddise priya tvoga Gospodina,
 a nemorega nitko viditi tko nie Divac; dakle
 tii koyi nisi Divac, ne moresega vidditi; alli yest
 tvoy Gospodin, i gniemuchiuga naypria ukazati.
 A kada vratar bialce razumio recenye od Tar-
 govca spomenule da Giosafat bialce Divac, i re-
 ce istomu Targovcu sadme pocekay ovdi dokle
 ya otidem govoriti momu Gospodinu Giosafa-
 tu, i rechichiumu sve to istomi yesi reko, i udiglie
 vratar poyde k' Giosafatu, i recemu sve onno
 istomu Targovac bialce reko; a Giosafat rece;

poydi, i ciniga doyti gori: tada uratar rece
 Targovcu, dai masce poyti gori. Kada Giosa-
 fat

S. GIOSAFATA: 35

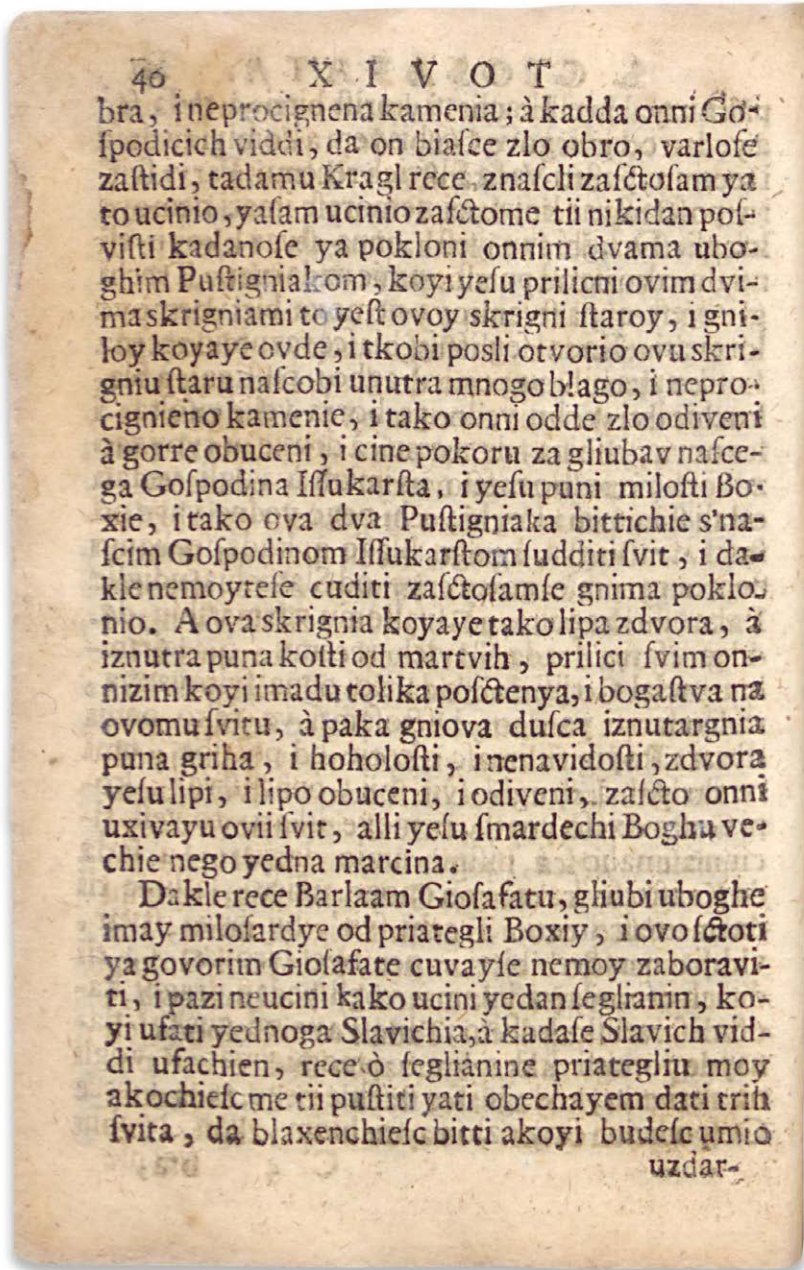
styu sdruxen od Angela, i svih pravedni statichie na desnu stranu od Issukarsta, i svih griscnici osudyeni statichie na stranu livu, à Issukarst datichie odluku, i rechichie pravednim, sinci moyi oddite uxivati, i stati ù momu Kragliestvu koyeye pripravglieno zavas odkadaye Svit poceo; à griscnikom rechichie, ò prokleti poyte ù ogagn vicgni s'hudobami stati ù Paklu, i stachiete ù vike a svih pravedni poytichie s'nascim Gospodinom Issukarstom ù Ray: toyest ù onno Kragliestvo koye nigda nechie doyti na magnie.

Kada Giosafat bialce razumio, kako nase Gospodin Issukarst dojde na ovii svit, i kako bii mucen, i umro za odkupiti covicanski narod, i kakochie doyti na svarhu svita suditi xive, i martve rece; ò Barlaame, ya viruyem ù moga

Gospodina Issukarsta koyie isti Bogh, i isti covik, i udigl pade prid noghe Barlaamove, i rece-

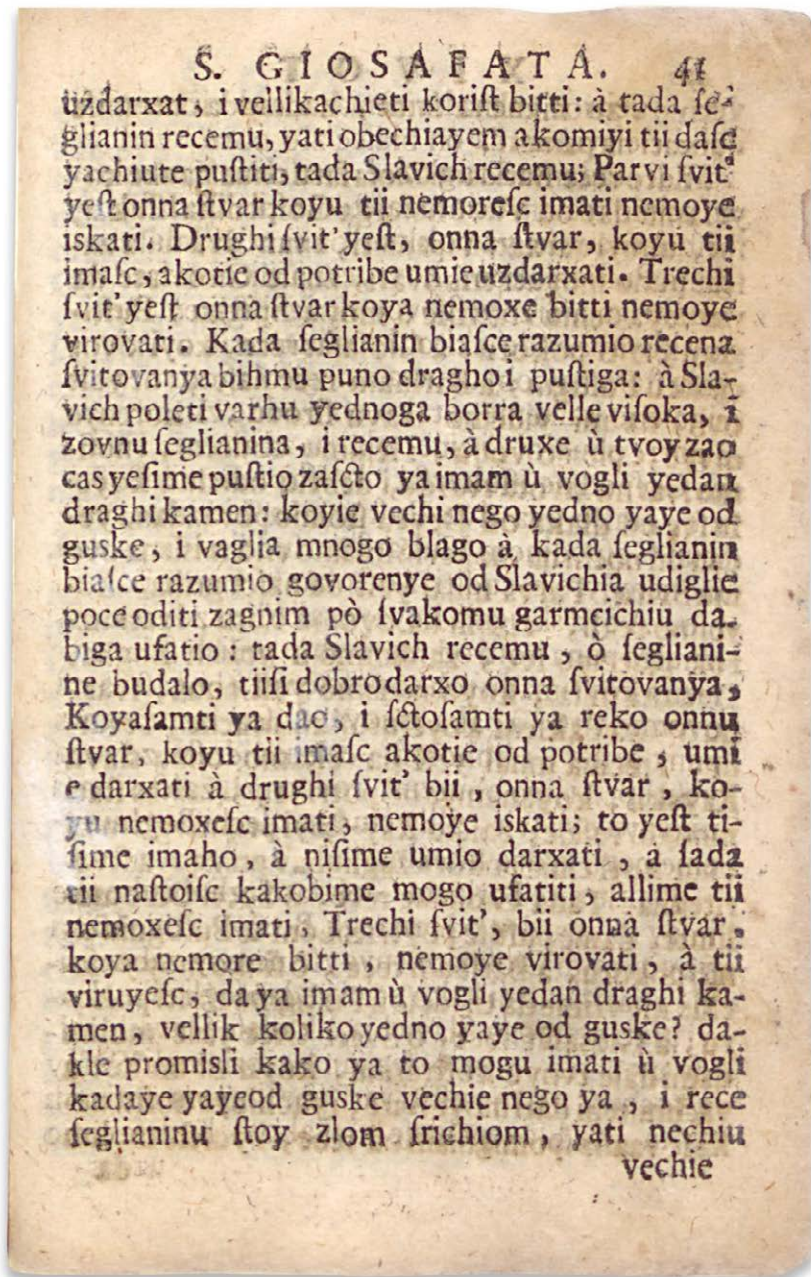
C 2 mu;

The peasant and the nightingale – a summary

This embedded story is related on pp 40–42.

Barlaam, while converting Josaphat to Christianity, speaks to him in parables. One such parable is about a peasant who caught a nightingale which then promised him, if the peasant let him go, to give him three pieces of advice that would make him blessed. The nightingale, of course, deceives the gullible peasant.

Seljak i slavuj – sažetak

Umetnuta priča se nalazi na str. 40–42.

Barlaam, obraćajući Giosafata na kršćanstvo, govori mu u prilikama. Jedna takva prilika je i ona koja govori o seljaku koji je uhvatio slavića (slavuja), a ovaj mu je obećao, ako ga seljak pusti, reći tri savjeta koja će ga učiniti blaženim. Slavuj, naravno, nasamari lakovjernoga seljaka.

43

X I V O T

vechie dati nikakva svitã, kadaga tii neumise darxati na pameti.

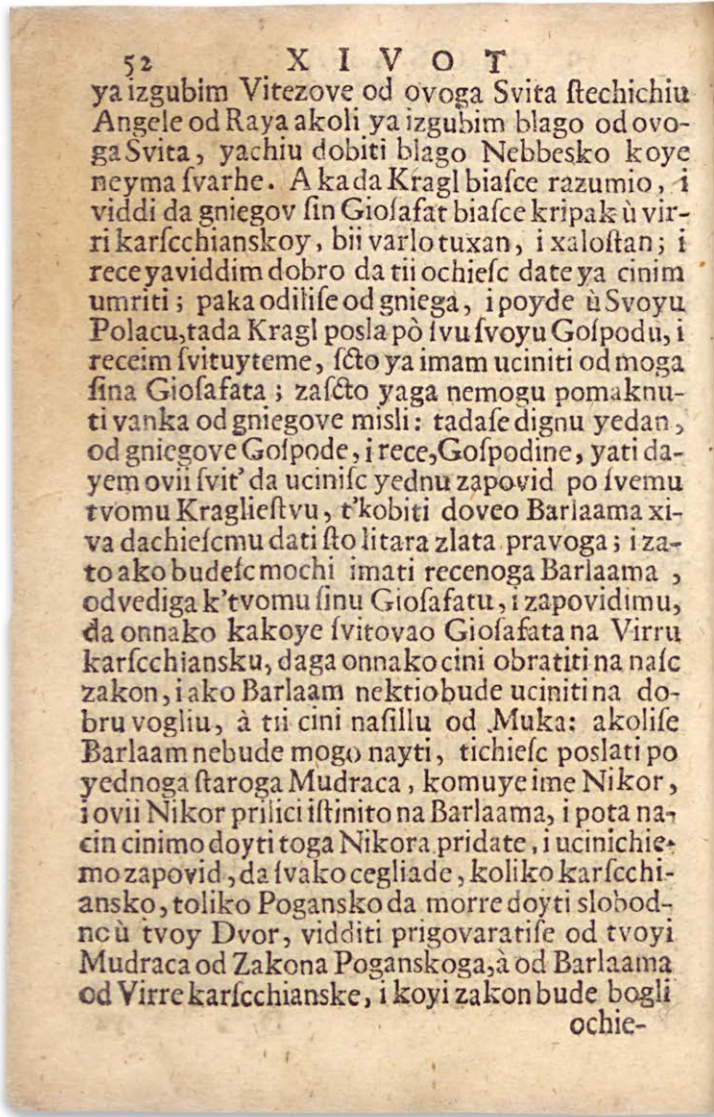
I Zato rece Barlaam Giosafatu onne nauke koyefamti dao od Virre nascega Gospodina Issukarsta, umiyi darxati na pameti, i varziyi ù dilla zascto puno moguti tribovati; znasc Giosafate da yurveya ochiu vratitise ù moyu Spigliu ù Pustigniu iciniti pokoru, à Giosafat rece, koyi xivot cinisc ù Pustigni; à Barlaam rece nasc xivot yest ovii, da mi yidemo travu sirovu, i korenye divye, i piemò vodu, i leximo obuceni, i nosimo svarhu xivota tvardu, i debelu od ochiu koyesu sve od dlaka od Deve, i stoimo povazdan, i yedan dil nochi na molitvi, i imamo trih misli na ovo mu Svitu. Parva misal yest od nasci griha, koyesmo rekli, i vcinili na ovomu svitu, i zati uzrok placemo sve, zasctosmo ù vridili Bogha. Drugha misal, koyu mislimo yest onna, svarhu Muka Pakleni koyesutoliko mucne, i tvarde. Trechia misal yest da cekamo onnu slavu Raysku, koyanamye od potribe, i cininas stati mnogo vesele; zascto Ray stoyi pripravlien za onne koyi cinie pokoru zagliubav gnegova stvoriteglia. Tada Giosafat rece, ò Sveti Otce molimte, dame pustisc poyti stobom ù Pustigniu ciniti pokoru, à Barlaam rece, ò sinko moy yoschie nie vrime da tii idesc ù Pustigniu ciniti pokoru; à Giosafat rece, ò Sveti Otce yate molim dami dasc tvoyu kostretinu, koyu tii nosisc, à yachitu tebi dati moye svite, i yachiuye nositi nekase vazda spomigniam od tebe, i yoscte molim da

S. GIOSAFATA. 47

virovo yednomu Smiotvorcu, i da ti ochiesc ostavi nase zakon, i bitti Karščhianin, i virovati u onnoga koyie biio propet od xudia? à Giosafat rece, ya viruyem umoga Gospodina Issukarsta koyi stvori Nebbo, i zemgliu, i sve ostale stvari od ovoga Svita. Kada Kragl tako cu govoriti uzega zakose, i prostriga po zemgli, i dademu toliko udarac po xivotu da reksci izprituca mu

sve kosti, pakamu rece, akose tii nepoklonisc naseim Boghom, i neostavisc rugo onnoga Barlaama, yachiute ciniti zlom smartyu umoriti; tada Giosafat ustase na noghe mallo opocinuvsci, i rece; Otce moy, ya viddim dobro, dame ti nemiluyesc nista ni cinisc kako ima ciniti dobar Otac koyi ochie da gniegov sin bude zdrav, i bogat, i veleno, i da poznaye istinu odlaxi; à tii cinisc suprotivno meni, dami tii ochiescuzeti svako dobro, à datimi svako zlo, zašto ya biya Sliip, i puma-

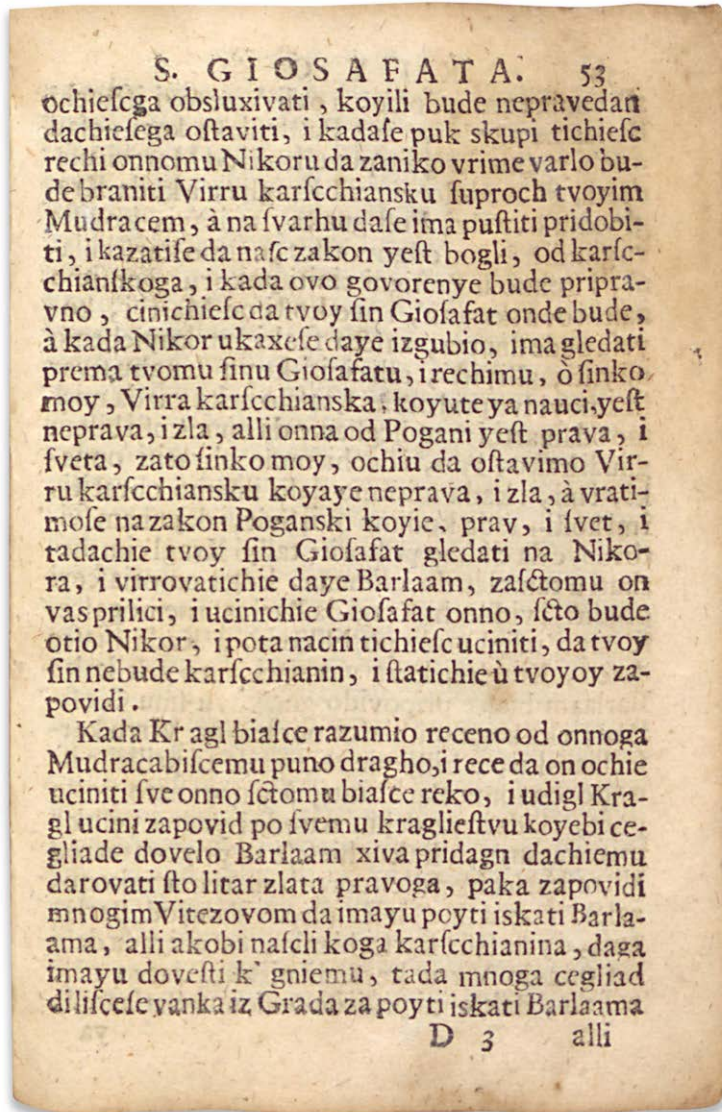

52 X I V O T
ya izgubim Vitezove od ovoga Svita stechichiu
Angele od Raya akoli ya izgubim blago od ovo-
ga Svita, yachiu dobiti blago Nebbesko koye
neyma svarhe. A kada Kragl biasce razumio, i
viddi da gniegov sin Giosafat biasce kripak u vir-
ri karscchianskoy, bii varlo tuxan, i xalofan; i
rece yaviddim dobro da tii ochiesc date ya cinim
umriti; paka odilise od gniega, i poyde u Svoyu
Polacu, tada Kragl posla po svu svoyu Gospodu, i
receim svituyteme, scto ya imam uciniti od moga
sina Giosafata; zascto yaga nemogu pomaknu-
ti vanka od gniegove misli: tadase dignu yedan,
od gniegove Gospode, i rece, Gospodine, yati da-
yem ovii svit' da ucinisc yednu zapovid po svemu
tvomu Kragliestvu, t'kobiti doveo Barlaama xi-
va dachiescmu dati sto litara zlata pravoga; i za-
to ako bude scmochi imati recenoga Barlaama,
od vediga k' tvomu sinu Giosafatu, i zapovidimu,
da onnako kakoye svitovao Giosafata na Virru
karscchiansku, daga onnako cini obratiti na nase
zakon, i ako Barlaam nektiobude uciniti na do-
bru vogliu, a tii cini nasillu od Muka: akolise
Barlaam nebude mogo nayti, tichiesc poslata po
yednoga staroga Mudraca, komuye ime Nikor,
i ovii Nikor prilici istinito na Barlaama, i pota na-
cin cinimo doyti toga Nikora pridate, i ucinihie-
mo zapovid, da svako cegliade, koliko karscchi-
ansko, toliko Pogansko da morre doyti slobod-
ncu tvoy Dvor, vidditi prigovaratisce od tvoyi
Mudraca od Zakona Poganskoga, a od Barlaama
od Virre karscchianske, i koyi zakon bude bogli
ochie-

The rigged contest – a summary

This episode is related on pp 52–58.

The king calls on the lords in his kingdom to advise him on how to make Josaphat stop being a Christian and return to his old faith. One of the lords advises him to arrange a contest between the wisest people of Christianity and the Pagans, and whoever wins will respect that faith throughout India. Then the king should let the sage Nicor, who looks so similar to Barlaam that Josaphat himself is convinced that it is him, to take part in this contest. The sage further suggests that Nicor should at first strongly defend Christianity, but at the end of the contest he should give in and admit that the Pagan faith is better. The king agrees to this plan, which later fails.

Namješteno nadmetanje – sažetak

Ova se epizoda pripovijeda na str. 52–58.

Kralj pozove gospodu u svojem kraljevstvu da ga posavjetuju kako da Giosafat prestane biti kršćanin i vrati se na svoju staru vjeru. Jedan od gospode ga posavjetova da upriliči nadmetanje između najmudrijih kršćana i pogana pa tko pobijedi tu će vjeru poštivati u cijeloj Indiji. Neka zatim mudrac Nikor, koji je toliko sličio Barlaamu da je i sam Giosafat bio uvjeren kako je to on, isprva jako brani kršćanstvo, ali na kraju dvoboja neka popusti i prizna da je poganska vjera bolja. Kralj pristane na taj plan koji se poslije baš i nije uspješno ostvario.

allì onniga nenaydosce, à ovii Vitezovi isctuchi Barlaama naydosce dva Pustigniaka koyi nosau nasebi yednu skrigniu punu kosti od Martvi; ufatilcei, i dovedosceyi prid Kraglia; akada Kragl viddi ova dva Pustignaka, upitayi, koyiste viigliudi? à onni odgovorisce, mismo karfcchiani, i stoimo ù Pustigni ciniti pokoru, i nosimo nasebi ovu skrignu, i ove kosti od Martvi, koyesu ovde unutra, zafcto svaki put koyichemo miyisti, allì pitti, allì ciniti koyu drughu stvar imamoyi sve prid occima, zafcto neka vazda mislamo od smarti, i razmiscgliamo da onne kosti bile su gliudi kako, i mi, i dachiemose obratiti onnaki, i mi, i kada mislamo dase imamo obratiti, i mi kosti; tada kudimo ovii Svit, i dayunam svirovanye da cinimo pokoru: tadyi Kragl cini metnuti ù tamnicu do vrimenta, koga on otiasceyi ofuditi, i viddechi Kragl da Barlaam nemoga scele nayti udigl posla po Nikora, à Kada biasce dosco, Kraglmu kaza vaz nacin; to yest kako Barlaam biasce pripovido gniegovu sinu Giosafatu, i kakoga on biasce obratio na Virru karfcchiansku, à billomie receno da tii prilicisc istinito onnomu Barlaamu, à yalam zato poslo pote, i sadati ya ochiu narediti yedno velliko prigovaranye, i kakochiesce tii prigovarati od Virre karfcchianske suproch nascemu zakonu, zafcto momu sinu biasce pripovidano od Barlaama, i yest sada karfcchianin, zatobi rada dabi on ostavio Virru karfcchiansku, à darxo nasc zakon, dakle tii prilicisc onnomu Barlaamu,

ya

S G I O S A F A T A. 55

ya ochiu dale tii cinise Barlaam, i ochiu da tii
 branise Virru karščhiansku od Poganske, i
 tichise prigovaratisi suproch moyim Mudra-
 cem, i branichise Virru karščhiansku za ni-
 kovrime, à na svarhu pustichise pridobitise pa-
 kachiesc okrenuti suproch momu finu, i rechi-
 chiescemu da zakon Poganski yest bogli od Virre
 karščhianske, i pokazachiescemu onne razloge
 koye boglie budec umio rechi, i uciniti; i rechi-
 chiescemu daga Virrakarščhianinska vodi na iz-
 gubglienye à daga zakon Poganski vodi na fara-
 gniegnie, à Nikor odgovori, da z dobre voglie
 ochie uciniti. I udigl Kragl poide k' Giosafatu, i
 recemu, ò finko moy ovoye dolco Barlaam,
 koyi ochie prigovaratisi od Virre karščhians-
 ke suproch nacim Mudracem, zato finko moy
 onnizakon koyi bude bogli yachiuga obsluxi-
 vati, à Giosafat rece: yasam puno zadovogli-
 an, i molimte dame tii pustisc da, i ya doydem
 nato prigovaranye da viddim moga Mefetra Bar-
 laama; tada Kragl recemu, z dobre voglie. Pa-
 ka drughi dan Kargl ucini zapovid pò svemu
 gniegovu Kragliestvu, da svaki karščhianin i
 svako cegliade morre doyti slobodno ù Dvor
 Kragliev, sluscati prigovaranye od Barlaama
 karščhianina, suproch Mudracem od nacega
 zakona, i udiglie mnogi karščhianiskroviti, i
 mnogi Mudraci od gniova zakona poydosce ù
 Dvor Kragliev sluscati prigovaranye ovoga Bar-
 laama; i kada obbe strane biu spravne za prigo-
 varatisi, Kragl cini zovnuti svoga sina Giosafata,

56

X I V O T O

da imafce doyti na govorenje Barlaamovo, i kadabialce dofco onfe poftavi fidity blizu Kraglia, i Nikor receni Barlaam bii poftavglien fidity blizu Kraglia koyi bialce pò fridi Giosafata, i tada Giosafat poce gledati ovoga Nikora, da nigda i nigda cigniafcemufe Barlaam, à drugda necigniafcemufe; tada Giosafat dozvaga, i recemu ò Barlaame; tifiimi pripovido defet dana, ù moyoy Polaci, i tifi cinio datam ya karfchianin, à fadafi dofco ovde da pripovidafce Virru karfchianinsku fuproch Mudracem Kraglievim, zato poklemi yefi pripovido, i ciniofime bitti karfchianina misli dobro akole tii puftife pridobiti radi pritgnie alli mita Kraglieva, uiftinu cinichiuti odsich glavu, zato misli bitti kripak, pridobiti ove Mudrace, à kada Nikor receni Barlaam bii razumio Giosafata udiglfe puno izgubi, i rece iftinito virruyem, da Dyavao ciniove ovde doyti, i fam ù febi govoraſce, ſcto imam ya uciniti? akole ya puftim pridobiti Giosafat cinchie mi odsich glavu, a akole ya nepuſtim pridobiti, yachiu bitti nepriategl Kragliev: Tada odluci darxati put fridgni; to yefi faliti Virru karfchiansku, i pogansku. A kada bialce poceo prigovaratiſe s' Mudraci Kraglievim, udigl Duh Sveti ulize ù miſal Nikora recenoga Barlaama, dake on ſcto govoraſce, mudrie rici govoraſce, i nofaſce toliko lipe razloge od Iſſukatſta da nigda niſu bile ſluſcane govoriti od niednoga cegliadeta, i rece tako mudro, da nebi niednoga od Mudraca Poganski damu umidyau odgovoriti, ni rechi
nied-

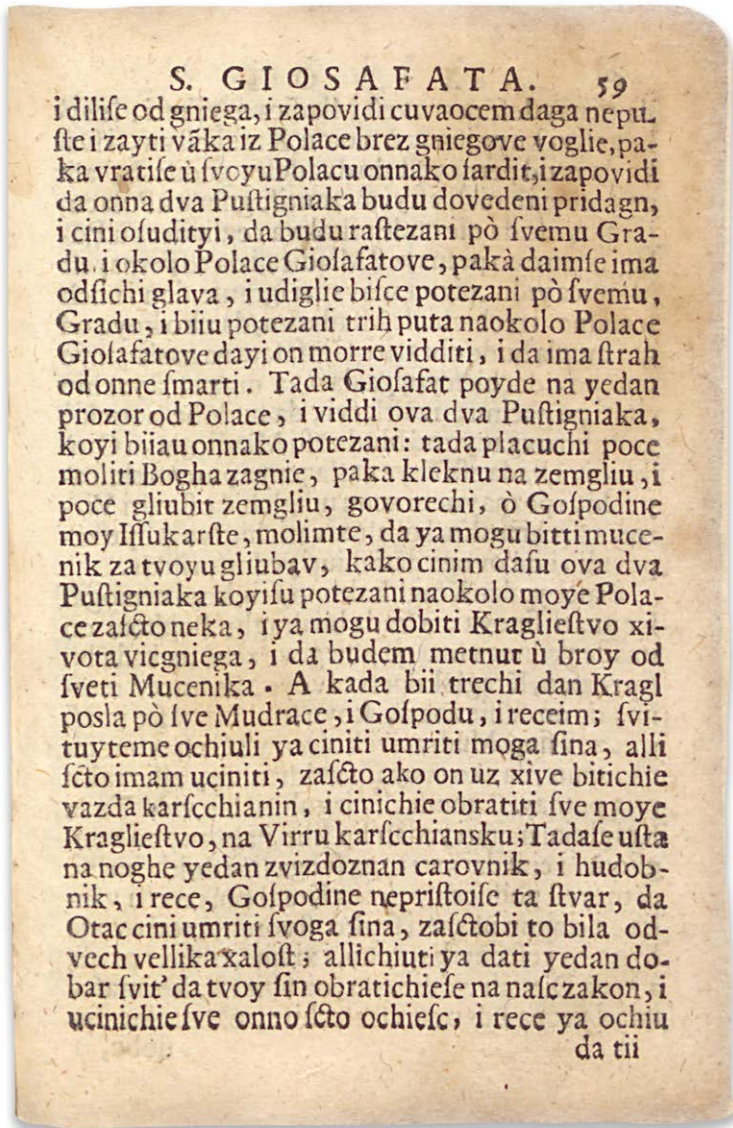
S. GIOSAFATA. 57

niedne stvari, i kako on imadiſce rechi Gioſafatu,
 da zakon karſcchianski biaſce nepravedan, on
 rece da zakon Poganski biaſce nepravedan, i zlo-
 ceſt, à da Virra karſcchianska yeſt prava, i dobra
 i ſve onno ſcto on rece, rece po kripoſti Duha
 Svetoga; à Kada Kragl viddi da Nikor receni Bar-
 laam biaſceſe onnako prigovarao, i pridobio Mu-
 drace, i reko da zakon Pognaski biaſce zloceſt, i
 neprav, à zakon karſcchianski da ye prav, i dobar
 tada Kragl virova da ſeye Nikor ucinio karſcchia-
 nin, i imade velliku tugu, toliko damuſe cigniaſce
 da igliadu godiſch duraloye onno guvorenje, i
 odluci cinitiga ufatit à kadaga ufati cinitiga umri-
 ti; a kada biaſce ſvarſceno prigovaranye Gioſafat
 potece zagarliti Nikora, cinechi da on biaſce Bar-
 laam pò onné rici, koye on biaſce reko: paka Gio-
 ſafat rece kragliu, Orce ya ochiu dami ucinife ye-
 dnu miloſt, daga tii puſtiſc ſamnom za ovu noch
 Barlaama, ochiuſe ya razgovoriti ſcgnime: i tada-
 mu Kragl ucini tu miloſt, paka rece Nikoru, da ſe
 ima vratit uyutru k' gniemu; à tada Gioſafat uze
 Nikora recenoga Barlaama, i poydoſce ù Polacu,
 i onde opocinuſce onnu noch, à Nikor kaza Gioſa-
 fatu ſve cignienye, koye Kragl biaſce naredio, i da
 on nie karſcchianin; nitye Barlaam nego damuye
 ime Nikor, i ſve ono ſcto on biaſce rekood Iſſukar-
 ſta i od Virre karſcchiãſke, da ye reko po kripoſti
 Duha Svetoga; tada rece Nikor, ya ſã viddio, da-
 ſe nemore uciniti protiva iſtini, i dakle poznayen
 da ye Virra karſcchianska prava, ſveta, i dobra da-
 kle ochiu bitti karſcchianin, i virovachiu ù Virru
 naſce-

58

X I V O T

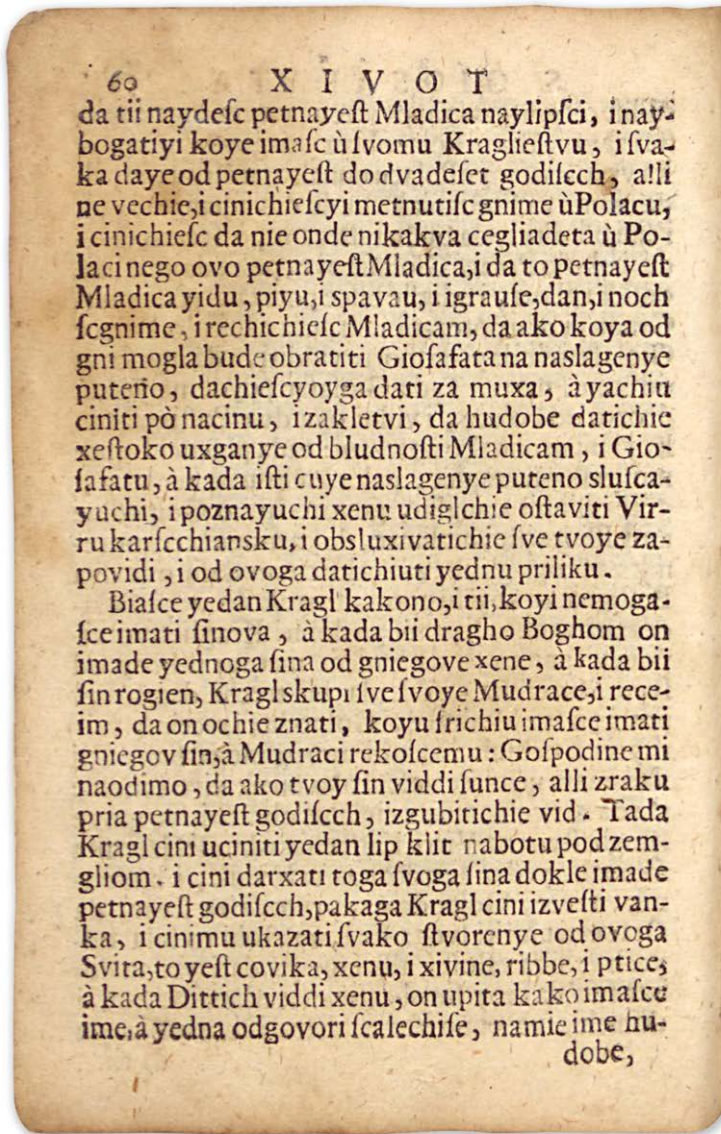
nascega Gospodina Issukarsta, koyie Bogh, i Covik. A Kada Giosafat biasce razumio kako ye profelo onno cignienye, i da on ne biasce Barlaam, i da on ochie bittikarscchianin bii varlo veseo, i poce zafaglivati Boghu, i pò svu onnu noch neucinisce drugho nego govoriti od nascega Gospodina Issukarsta: à Kada doyde yutro Nikor rece, da on nechie vechie stati na ovomu Svitu nego dachie poyti ù Pustigniu ciniti pokoru, i odilise od Giosafata, i poyde ù Pustigniu. A Kada bii yutro ucignieno Kragl posla ù Polacu Giosafatovu da ufate Nikora alliga onni nenaydosce, à Giosafat receim poscoye ù Pustigniu ciniti pokoru, i onse ucinio karscchianin. A kada Kragl razumi, da Nikor ucinoscye karscchianin, i daye posco ù Pustigniu tada s' vellikom sarxbom, i tugom poyde ù Polacu k' Giosafatu, i recemu ya ochiu, da tii ucinisc meni na vogliu, to yest da ostavisc Virru karscchiansku, à darxisczakon Poganski akoli nechiesc yachiute ciniti umritiod zle smarti; tada Giosafat rece znay Otce moy, da ya nechiu nigda ostaviti moga Gospodina Issukarsta cichia tvoyi rici, koyemi tii govorisc, à tadamu Kragl rece poydi sinko moy proklet dafi tii od Bogha, i od mene, i proklet onni dan, i vrime, i ura kadale tii rodi, dase nisi onda utopio, zascto bii dobro receno, i prorokovano dachiesc tii bitti moy odmetnik, i dachiu yapodnositi, velli ku tugu cichia tebe, allitiobechiayem da od sada do mallo dana cincihute muciti, i umrichiesc od zle smarti,
i dili-

Seduction by young girls – a summary

This episode is related on pp 59–67.

The king decides that Josaphat must die an evil death. However, following the advice of an astrologist and a magician, the king agrees to imprison Josaphat in the palace with six girls between the ages of fifteen and twenty, and promises them that the one who manages to seduce Josaphat will have him as a husband. Josaphat, who wishes to defend his virginity, almost relents, but then falls asleep after a fervent prayer. The angels take his soul to heaven where he sees the bliss enjoyed by those who have not been seduced by lust, as well as the hell suffered by those who have fallen into unchastity. Josaphat wakes up determined to resist temptation and preserve his virginity.

Napastovanje mladicama – sažetak

Ova se epizoda pripovijeda na str. 59–67.

Kralj odluči da Giosafat mora umrijeti od „zle smrti“. No na savjet jednoga „zvizdoznanca“ i „čarovnika“ kralj se predomisli i pristane zatočiti u palači Giosafata sa šest djevojaka između petnaest i dvadeset godina te obeća onoj koja ga uspije zavesti da će joj Giosafat biti mužem. Giosafat koji želi obraniti svoje djevičanstvo umalo poklekne, kad nakon usrdne molitve zaspi, a anđeli odvedu njegovu dušu na nebo gdje on vidi blaženstva u kojima uživaju oni koji se nisu dali zavesti pohotom kao i pakao u kojem ispaštaju oni koji su poklekli u bludu. Giosafat se budi odlučan da se odupre napasti i da sačuva svoje djevičanstvo.

S. G I O S A F A T A. 61

dobe, i tako on proyde naprid, i bise mu ukazane mnoge drughe stvari; à kada on bialce viddio puno stvari od ovoga Svita Kraglga dozva pridase, i recemu, koyesuti stvari naydraxye od svih onni koyesi tii viddio, à Dittich rece, svarhu svih ostali stvari koyesam ya viddio naydraxamie onna stvar, koyase zove hudoba, à kada Kragl Avenerio bialce cuo receno od Mudraca, biimu varlo dragho, i udiglie on cini nayti scest Mladica nayplemenityi, i naylipsci koye mogasce nayti, i cini poslati vanka iz Polace sve slughe Giosafatove, à cini mernuti unutra ove Mladice, i Kragl rece skrovito Mladicam koya odvas mochi bude prignuti moga fina Giosafata naslagenyu pute nom od gliubavi yachiuyoy dati Giosafata za gniezina Muxa, à Mladice rekoisce michiemo uciniti z'dobre voglie, tadase Kragl dili, i cini zatvoriti Polacu, à kada Giosafat bialce zatvoren u Polaci sovim Mladicam, i da biiu onnako mlade, i lipe, i da ne bialce nikakva cegliadeta nego onne varlo poce uzdisati, i imasce vellik strah za zgrisciti segnima, i poyde u yedan kray od svo ga klita, i postavise na molitvu, i poce govoriti. O Gospodine moy Issukarste zovemte napomoch, dami dasc toliku kripost, i da imasc milosardye odmene grisnika, i dami dasc toliku milost, da ya mogufaraniti moye Divstvo od ovii hudoba Pakleni, zasctose ya nemogu ucuvati sam posebi, ni braniti, akoneymam tvoye pomochi, zasctosam ya u pogibili od smarti, i varlo napastovam

62

X I V O T

tovan, od moga Otca, puti od Svita, i od Dya-
vla. Daklete molim dasimi vazda napomochi,

à paka ucini nasebi Zlamen Svetoga Krixa, i pri-
porucife nascemu Gospodinu Issukarstu. Tada
zvizdoznac poce sctiti u Svoje Kgnige, i zakgli-
nati hudobe da poydu k'Giosafatu, i damu uzbud-
de uxganye od putenoga griha; yedabise on pri-
gnuo na naslagenye svitovno s'onizim Mladicam.
A kada Giosafat bialce ucinio zlamen Svetoga
Krixa, i priporuciofe Boghu, i sve stasce namo-
litvi dakle onno napastovanye nemogafcega pri-
dobiti pè niedannacin; à kada bi cetvarti dan
Kragl posla za znati yelise Giosafat smisco s'ko-
yom od onni Mladica, à Mladice odgovoriscs da
nie, à Kragl rece Mudrom zvizdoslovcu koyie
uzrok, da moy sin niese smisco ni prignuo na nas-
lagenye puteno s'koyom od onnizi Mladica; à
Mudri zvizdoznac rece, ya neznam, allichiu poy-
ti

S. G I O S A F A T A. 63

ti zakglinati vechie negofam pria, i cinitichiu dachiese prignuti na naslagenye puteno; Tada onni zvizdoznac poce zakglinati hudobe vechie negoye pria zakglino, tada hudobe poydosce k'gniemu, à onyim rece, yase cudim da vii nemorete privarnuti na naslagenye puteno yednoga mala hna Dittichia kakonye Giofifat. Tadayi Mudrac stiscchie, i rece, poydite, i ucinite dale Giofifat prigne na naslagenye puteno, s'yednom od onni Mladica, tada yedna hudoba nayvragometnia od svih ostali, metnu ù misal koya Mladica Giofifatu biasce naydraxya od ostali, i poce prigovaratile s'Giofifatom govorechi; tisi mlad, à yasam mlada; tisi lip, à yasam lipa, tisi Divac, à yasam Divica, tisi plemenit: à yasam Poganka; daklechiefeme tii obratiti na Virru karfchiansku, i dobitichiesc drughu Duscu Gospodinu Boghu ako tii pristanesc, i uzmesc naslagenye odmene neka ya mogu bitti tvoya xena, i da moremo uxivati vincanye brez niednoga griha; neviddisli tii kakofam lipa, imay naslagenye od moga xivota, zascto morre bitti dachiemo imati finova koyichie mochi bitti priategli Boxyi, à tii znasc dobro, da nasc Gospodin Bogh yest naredio Sveto Vincanye, i znay yofschie, da Sveti Petar imade Xenu, i dice tako morremo uciniti, i mi za napuniti pribivaliscchia Rayska, à tii znasc velle dobro, kada yedan grisenik vratise na pokoru, da svih Angeli ù Rayu cine vellikovefelye na Nebbu prid pristogliem Boxyim. A kada Giofifat biasce razumio tako mudro govoriti

64

X I V O T

voriti tu Mladicu, i dabi onna bila karscchianka,
 i govoraſce da tako Vincanye yeſt ſveto, i dobra,
 ſtvar; viruyuchi dachie dobiri yednu Duſcu Bo-
 ghū, i yolechie zaſctoga put napastovalce radi
 napastovanya od hudoba, i lipota od Mladice da-
 ſe vechie on biaſce obratio rekſci da otiaſce priſta-
 ti grihu, alli udiglie Duh Sveti ſayde ugn, à Gio-
 ſafat poſta viſe opet klecati, i poce ciniti molitvu
 Boghu, govorechi Goſpodine moy Iſſukarſte
 imay milofardye od mene grifcnika, yerbo ye-
 ſam blizu ſmarti, à nemoguſe vechie braniti od
 ovoga poxelinya putenoga akomi tii ne prigle-
 daſc, inepomoxeſc Goſpodine moy, i ſtoyechi
 Gioſafat na molitvi pade nazemgliu zaſpavſci, à
 udiglie Duh gniegov bii poneſen na Neabo prid
 Bogha, i biimu ukazana ſlava Rayska; i redovi
 Angelski, i Patriarke, i Proroci, i viddi Apoſcto-
 le, i yedno velliko mnoſtvo Vitezi, i Divaca Ion-
 ni Angeli koyi noſau Gioſafata ſpivayuchi, i ve-
 felechife govorau. Ovo yeſu Mucenici koyiſu
 umarli za gliubav Iſſukarſtovu paka viddi yednu
 mnox Ghiudi, i xena, koyi biiu toliko lipe, i bil-
 le, da Gioſafat nemogaſceſe naſititi gledatyi, i
 rece Angelom koyiſu cegliad onno, daſu onnako
 lipa? à Angeli rekoſcemu, ovofu Divice, koyeſu
 ſarahnile gniovo Divſtvo Boghu, i niſu oſkvarni-
 le puti gniove s'naſlagenyem putènim, zato ako,
 i tii uzbieſce varlo na Svitu ſuproch puti, i uzdar-
 xiſc ciſto tvoye Divſtvo Boghu, tichieſc bitti
 metnut ſovom lipom cegliadyu, pakaga pove-
 doſce ù Pakao, i onde viddi Lucifera, i ſve oſtale
 hudo-

S. G I O S A F A T A. 65

hudobe, paka viddi muke griscnika, i slufca viku, i plac xalostan koyi cignayu onni koyi biu u onnomu mistu, i vidiyi muciti, udiglie on poce plakati, i imade vellik strah; Tadamu Angeli rekofce, tifi viddio muke od griscnika, dakle michiemote povratiti nafvit u tvoje Tillo, paka ako uzdarxisc dobro fvoje Divstvo, i budefc dobro gledati da neucinisc Koga griha, i budefc milostiv uboghim, tichisc imati onnu Slavu koyufi tii viddio u svetomu Rayu prid licem Boxyim, a koli budefc inaciyi, i budefc ciniti po yogli od ovoga laxivoga Svita, i od puti tichisc bitti metnut u onnu velliku vruchinu, i plac, i goriti fonizim hudobami. I rekfci ovo Angeli donisce dulcu Giofafatovu na ovii fvit u gniegovo Tillo.

Kada Giofafat biascese probudio poce plakati varlo onne Muke koye on biasce viddio od uto pglieni, i radi straha koga Giofafat biasce imao on doyde tako nelagodandafe nemogafce dignuti, i tadafce odgniega odili fvaka zla napast putena, i nigda vechie neprista Kgnima; Tada viddechi Mladice, da Giofafat biasce varlo bolestan, poslafce rechi Kragliu, da Giofafat sfafce nafmarti, i tada Kragl poyde u Polacu K' Giofafatu, a kadaga viddi lexati na postegli, i dafce nemogafce dignuti: recemu, o Giofafate? reci mi za koyi uzrok dofclatie ta bolest tako nagla? a Giofafat recemu; o Otce moy tifime otiyo po ovii nacin vidditi, i radi tebe yedvasam ofto da nifam umro, i mallo ya neizgubi moga Divstva; yere

E

daga

66

X I V O T

daga ya budem izgubio biyobi ofudyen ù ogagn vicgni od Pakla; alli moy Gispodin Issukarst, i maoye svarhu mene milofardye, i poslomie Angese svoye, koye udiglie uzefce duh moy i ponicega na Nebbo prid pristoglie gniegovo, i onde viddi moga Gospodina Issukarsta ù gniegovu velicanstvu, paka viddi naredbu Angelsku, koyi spivau, i imado velliko naslagenye, paka viddi sve Patriarke Divce, i Mucenike, i Pustigniake, paka bii odveden ù Pakao, i viddi Lucifera i ostale hudobe od koyi imado vellik strah, paka viddizle, i nevoglne ofudyene grifcnike, koyi biiu ù oggnyu vicgniemu, i cigniayu plac, i veliku viku; dakleti govorim kadase ya spomenem da imam toliki strah, i cinimise dam iye sve prid occima, i tadami rekosce Angeli, ako tii bude sc Divac, i ubogh, i milofardan, bichiesc priategl Boxyi, i bittichiesc zayedno zdruxbom od Sveti, ù xivot vecgni; akoli tii ucinisc inako, i bude sc xiviti ù naslagenyu putenomu bittichiesc metnut ù ogagn vicgni od Pakla, i goritichiesc z Dyavli. IKada ya viddi sve onne stvari, duh moy bii povrachien ume, tadase ya probudi, dakle cichia, straha kogasam imao yafam vasskarfcen, i istucen dase nemogu pomochi, ni nachi pokoya, zato kadse spomenem od onne druxbe Angelske, koyesam viddio ù Rayu, i od onni spivanya radofni koyi cigniau Angeli prid pristogliem Boxyim, od koyi spomenuvscise ya nemarim xiviti, zatobi sve otio bitti prid pristogliem gniegovim; daklete molim Otce moy da
izay-

S. GIOSAFATA: 67

izaydesc vanka toga pomagnkanya ukomuni fa-
da, a nemoy virovati ù hudobe, zasfotchierte od
vesti ù ogagn od Pakla, i goritichiesc softalim
griscnici; dakle vratise k' momu Issukarstu, onchi-
eti prostiti tvoye grihe, i oslobodichiete od muka
Pakleni, i dachieti Kragliestvo od xivota vic-
gniega, komu neyma nigda svarhe. A kada Kra-
gl biasce razumio rici od svoga fina, narugase, i
vechie nektiga sluscati, i udiglie odilise od gnie-
ga cudechise od mirnosti, koyuye imao sonim
Mladicam da niye scgnima sagrisccio, i daga nisu
mogle bridobiti, i vratise u svoyu Polacu, pa-
ka posla po sve gniegove Mudracei Gospodu, i
receim svituyteme sfotchiu uciniti ya od moye-
ga fina Giosafata koyse ucinio karfeschianin, oc-
hiuliga ya smaknuti allichiuga darxati ù tamni-
ci; a yedan od onni Mudraca rece; Gospodine,
tobiti bila vellika tuga, i framota zasfotosti tii ve-
chie star à neymasc drughoga fina, nego toga,
à on posli tebe i ma bitti Kragl, zato menise cini
daga pustisc vanka iz Polace, i damu dascniko-
liko tvoye Gospode, ù druxtvu, podaymu cet-
varti dio od tvoga kragliestva pod oblast, zasfeto
morre bitti kada on uzme Gospostvo, i velican-
stvo od Svita, uzech naslagenya svitovgnia,
i oftavitichie Virru karfeschiansku, i cinitichiese
sluscati.

Kada Kragl biasce razumio receno od Mudra-
ca, biimu puno dragho, i tada poyde k' Giosa-
fatu, i recemu, ò sinko moy nechiate vechie dar-
xatizatvorena; alli ochiu da tii ucinisc na mo-

E 2 yu

68.

X I V O T

yu voglia, yachiuti dati cetvarti dio moga Kraglietva, i dachiuti u druxtvo nikoliko Gospode moye; kada Giosafat slusca govoregnie bii mnogo veseo, i rece tomiye varlo dragho; Tadamu Kragl darova gniegovi kognia mnogo plemeniti, svellikom druxbom Gospode, i poslaga u yedan Grad od darxeve poimenu Gallia koyase zvasce Vria, i dademu za vicnika cetiri covika naymudria koya on imasce: kada Giosafat bialce posto nikoliko vrimenta u Gospostvu cini uzetisve blago, koye nayde svoga Otca, i poslaga po svakomu svomu Gradu, i mistu, nekaga razdile uboghim potribitim: i cini darovati uboghoj Gosposdi toliko blago, da mogau xiviti u velli-ku posctenyu, a pokle on bialce svarscio godisc-

chie u Gospostvu, gniegovo Kraglietvo stasce u miru, i u pokoyu da vas puk fagliascega vechie

S. GIOSAFATA. 73

tu, i dobru xivotu, kada biasce blizu Imar-
ti, naredi, damuse reku mnoghe Mile, i da-
muse dade mnogho Almuſtvo ubozim za du-
ſcu gniegovu; paka rece Giosafatu, ò ſinko
moy yate molim, da tii molisc, i cinisc moliti
moga Gospodina Iſſukarſta dami proſti moye
gribe, i dami dopuſti miloſt, da poydem ù
xivot vicgni neka mogu moliti zate ù onoy

slavi s'Angeli od Raya paka umri. Kada Kra-
gl biasce umro; Giosafat cinimu uciniti yednu
odichiu od dlaka od Deve, i tadase vas puk
skupi da ucini poſetenye Tilla kraglievu, i
ſvih Redovnici od Grada poydoſce rechi Of-
fici varhu Tilla kraglieva, i poniſcega tako
obucena ù onnoy koſtretini na yedno miſto
od Targa gdi biasce pak od Grada, tadayim
Giosafat poce kazivati govorechi.

Sada viddite Goſpodo, i vii dobra cegliadi kak-
vimi.

S. GIOSAFATA. 75

ochiumu dati moyu Krunu; Tada puk bialce pu-
no xalofan, zasctofe Giosafat onialce diliti; à on-
yim rece, znayte damie draxya dusca moya nego-
ye vas Svit, paka izabra yednoga Gospodina
komu bialce ime Alfanos, i tada Giosafat uze
krunu, i okruniga za Kraglia: pakafe odili, i poy-
de ù gniegovu Polacu, à kada bii obnoch ù parvi
san Giosafat odilife, i poyde ù Pustigniu ciniti
pokoru, à kada Puk to razumi poyde Zagnim, i
nascavsciga, povedofcega ù Grad, i postaviscega
opet na Gospostvo; A kada Giosafat bialce posto
nikoliko dana on skupi drughi put puk, i receim,
da posvaki nacin on ochie poyti ù Pustigniu cini-
niti pokoru, i posla pò Alfanosa, i okruniga, pa-
kaga svitova, kako on imalce vladati Kragliest-
vo, potom toga posta mallo dana, i onse odili, i

poyde ù Pustigniu, i opet puk poyde zagnim,
alliga nemore nayti; A kada Giosafat bialce ù
Pusti.

S. GIOSAFATA. 79

razborito. Tada Giosafat pozna da Bogh otia-
sce uslifcati gniegove molbe, i poce sliditi onnoga
Lava, i povedega ù prav na Scpigliu Barlaamo-

vu, à Lavsepaka odili od gniega: tada Giosafat
postavise na Molitvu, i poce zafaglivati Boghu,
koyi biasce uslifco molbuu gniegovu: paka po-
gleda naokolo, i viddi Scpigliu Barlaama otvoren-
nu, i on ulize unutra, i nenayde ù gnoy nikoga,
Istoyechi tako, dojde Barlaam, i nayde Giosa-
fata, da biasce ù gniegovoy Scpigli, i kadaga vid-
di imade vellik strah, zascto biasce puno vrime-
na, da nebiasce viddio, covika nikakva, à kada
Giosafat viddi Barlaama, svellikim vesegliem
tarknu zagarlitiga, i stiski vascega toliko varlo,
da rekuchi Barlaam nemogafcese maknuti, ka-
dase Barlaam cu stisnut tako varlo upitaga tko on
biasce, à on rece, yalam Giosafat sin Kraglia Ave-
neria, koga tii obrati na Virru karschiansku, pò
tvo-

84

X I V O T

Giosafate Gospodin Bogh ochie, da tii doydese opocinuti stvoyim drughom Svetim Barlaanom, i fostalim Svetim u Rayu, i znay da tvoya svarha ima bitti u ovo osam dana: Tada Giosafat zafali Boghu, i udiglie Angel poyde k'yednomu Pustigniaku, koyi stasce daleko od Giosafata dobri dvadeset igliadiic, i recemu, poydi barzo u Svetoga Giosafata, koyi bii sin Kraglia Aveneria, i koyie biiio drugh Svetoga Barlaama, i cinioye pokoru u ovoy Pustigni trideset, i scest godiscch, poydi, i statichiesc scgnime, zascto od sada do osam dana onchie poyti sovoga Svita, i poytichie u Ray, a ovii Pustigniak biasce iz Grada Giosafatova, i biasce gniegov virni priategl, a kada Pustigniak bii razumio od Angela, bii velle vesco, i poyde u

Scpigliu k'Giosafatu, i naydega bolesna, da imasce yednu velliku bolefst: Tada Pustigniak klek-
nu

S. GIOSAFATA. 85

nū prid gnim, i pogliubimu ruke, i noghe govorechi; O Gospodine moy Giosafate Boghti daomir, pakamu rece; Znay dasam ya yedan Pustigniak poslan ovde, date imam ukopati blizu tvoga drugha Barlaama, i rekomie Angel da tii, yesi Giosafat sin Kraglia Aveneria, i dasi stao ū ovoy Pustigni tridelet, iscest godiscch ciniti xivot Svet, i da tii imasc poyti sovoga Svita od sada do osam dana, i da ya imam stati kod tebe do tvoye svarhe. Tada Giosafat poce zafaglivati Boghu, paka poce svitovati, i pokri pglevati ovoga Pustigniaka, i kazamu gniegov xivot, to yest, istomufeye dogagialo, pakamu ukaza Tillo Svetoga Barlaama, i recemu xivot koyi on darxasce, i kakoga on imasce ukopati, ū onnu yamu gdi biasce Barlaam, i ū vrime od osam dana Dusca Giosafatova dilise od Tilla, cinechise da on spavasce, i udiglie doydosce Angeli s'Nebba, i Sveti Barlaam ū druxtvu, i uzesce Duscu Svetoga Giosafata, i ponisceye ū Ray svellikim velegliem, i spivanyem; A udiglie Tillo Svetoga Giosafata, koye biasce carno, dojde rumeniye, nego yedan Gliglian alliti Ruxica, i mirlisasce onna staza od prilipa mirlisa. A Pustigniak postavi Tillo Svetoga Giosafata ū yamu, blizu onne od Barlaama, pakazatvori Scpigliu, i poyde ū Galliu ū Kragliestvo Svetoga Giosafata nayti Kraglia Alfanoza, koyi biasce Gospodin od onnoga mista, a kada Pustigniak biasce dosco ū Galliu, i biasce nascio Kraglia Alfanoza, recemu da Giosafat biasce umro, i dagaye ukopo ū gniegovu Scpigliu z'Bar-

86

X I V O T

laamom; Iudiglie Kragl Alfanos fastavi sve Biskupe, i Redovnike od Gniegova Kragliestva, i rece; Ya ochiu, da mi poydemo sovim Pustigniakom uzeti Sveta Tilla Barlaama, i Giosafata, i svellikim ponixenyem ochiu cinityi doniti ovde u nase Grad.

Tada Kragl Alfanos softalom svoyom Gospodom, i Vitezi, i Biskupi, i Redovnici, diliscefe od Gallie, i poydosce uzeti Tellefa Svetoga Barlaama, i Giosafata, i priya nego onni pridofce k' Scigli na priliku deset igliadic naydosce okolo trideset igliada gliudi, koyi odyauh iz Gradova blizgni, i odyau vidditi ne procigniena Tellefa Svetoga Barlaama, i Giosafata, koyi mirlifau po svih onni misti prilipim mirlifom. Tada Kragl Alfanos zapovidi svemu onnomu puku da pod izgublienye xivota vratese u kuchie svoye. Akada Kragl pride k' Scigli ulize unutra, i nayde Sveta Tellefa, koyi biuu biliyi negoye snigh, i gniovi obrazi biuu rumeniyi nego Ruxice, i izodyasce vanka iz usta Svetoga Giosafata yedan mirlis, da vas onni put ciutyasce dobar mirlis, i udiglie onni uzefce Tilla Slavni Svetac, i postavifcei u dvi Skrignie nove, i ponifceyi u Indiu u Grad, gdi stasce Kragl Alfanos, i postavifceyi u Biskupiu, otvorivsci Skrignie, nekayi svako stvorenyemorre vidditi, i udiglie Bogh ukaza mnoga cudesa po gnih, da koyebi godi cegliade tiknulo Sveta Tellefa, koyi biuu Sliipi, progledalibi, a koyi biuu Romi, alli Kgliasti, ispravgliause, i od svake ostale boleffi ozdravgliauh po kripoffi Boxioy. Tada Kragl Alfanos

S. G I O S A F A T A. 87

fanos cini uciniti yednu lipu Criqvuna cast, i pos-
 ttenye ovii dvayu Sveti Tellefa, paka cini uciniti
 yedan lip Greb vas narefcen zlatom, i fre-
 brom; Paka doydolce Biskupi, i uze-
 fce Tilla Svetoga Barlaama, i Gio-
 safata prid svim pukom, i Kra-
 glia Alfanofa, i postaviyi
 ù onni Greb na sla-
 vu, i posctenye
 Svemogu.
 chiega
 Bogha Otca, i Sina, i Duha
 Svetoga, koyi xive,
 i Kragliuye, ù
 vike vi-
 kov.

S V A R H A.

88

PONVTKOVANYE KAKOSE SVAK
IMA XENA VAROVAT.

SVih Iffusa koyi xelite
I, Kraglievat scgnim mislite.
 Xenski obraz negledayte
 Nicse nagnih obzirayte.
 Svefe nastoy ukloniti
 I scgnimase neskobiti.
I tko xeli viddit Xenu
A usarcu gniemu xeglnu.
 Voysku tescku nase dvixe
 Sebe mechie ù vraxie mrixe.
A daleko od gnie stati
 Tochie Dufci pokoy dati.
 Zakon Boxyi tii uzviscuyesc
 Ako od Xena uzmiruyesc.
 Rad spasenya Dusce tvoje
 Sve odsebetii od gonye.
 Stare mlade, i malahne
 Zascto gorko duscu ranne.
 Da niednu nepoznayesc
 I scgniom xivit da neayesc.
 Nut usarcu tii odluci
 Terse Xene varlo luci.
 Yer Iffusu dragh bit nechiesc
 Ako Xena neod mechieisc.
I kad Xenom progovorisc
 Malo rici da postavisc.
 V obrazyoy nepogleday
 Sarcu svomu uzdu poday.
 Scto Govika kruto ranni
 Vaglia dase yako brani.
 Strahte vazda budi Xene
 Kolik oggnia koyi xexe.

Tko

Tkogod xeli vicgniu slavu
 Neka bixi Xensku glavu,
 Sardiryoyse vazda kaxi
 Nekte onna vech netraxi.
 Yerte Xenski obraz smice
 Inagrihte sve namice.
 Goriye pogled gnie od maca
 Alli kako gliuta draca.
 Bixi kako od gliute smie
 Alli od otrovne sviri ine.
 Xena lipo nakichiena
 Kuga gliudem svim opchiena.
 Smart od dusce segnie pocina
 I sva gliuta tamna tmina.
 A pravednim zamcicaye
 Smart otrovna plachicaye.
 Xene svako farce ranne
 Koye godi kgnim priftane.
 Kako svakom farce kvare
 Velle mudra, i privare.
 Nay yacemu smart pripravu
 I mucnose svak izbavi.
 S' Xene mnogi smart dopadu
 I vpaklene muke padu.
 Tkofe godi s' Xenom smie
 Brez pameti on svakie.
 Sliip, i smeten veomaye
 Tko za Xene varlo aye.
 Kife Xenam opogane
 Dopalifu Tescke ranne.
 Xena blodna, i pogana
 Svemu puku gorka ranna.
 Mnoge gliude privarifce
 Vicgnie muke segni dobifce.
 Ako od Pakla utech mislifce

Ni.

Nigda Xeni nepritupisc.
 Kad god Xenom progovorisc.
 Paz da mnogo scgniom nezborisc.
 Priateglstvo Xensko zloye
 Viruy tvardo otrovnoye.
 Ricifuyoy sve odmeda
 Al poslidak vas od leda.
 Meke rici kako uglie
 Alli sarce varlo xuglie.
 Xene ima svak bixati.
 Tko se misli spafen zvati.
 Ovo famo ya svituyem
 Od poscteni ya miruyem.
 Opchi starci, i smisnici
 Kako sbratyom, alli sfrici.
 Istrah Boxyi od gni uci.
 A od Xenese rii odluci.
 Akote napast kad nadskoci
 I vogliate nagrih roci.
 Vfarcuse rii domisli
 Tescku muku ter promisli.
 Od Isfuta Gospodina
 Privicniega Boxiegh fina.
 Kad nakrixu on vifasce
 Sanas griscne umirasce.
 Tescke ranne svud imasce
 Iskoyizikary Kapasce.
 Zagriscnike on mogliasce
 Otcu Boghu vapiasce.
 Tife smiluy nagriscnike
 Radi, moye tescke muke.
 I svu muku kad promislic
 Napastise svih odriscisc.
 Nuti pisma posluscayte
 Terse od Xena svih varayte.

Sāo

21

Scto od vika ucinisce
 Koyi narod pogubisce.
 Sctite kgnige od poroda
 Promislite zla naroda.
 Adam parvi Covik place
 Grozno tuxi , i yauce.
 Naxenuse goriko tuxi.
 Zanevoglie Koye uxii.
 Raymi bisce pribiuagnie
 Plemenito uxivagnie.
 I Kraglieva Kako Duka
 A pak osta vas u muka.
 Privarime u Yabuci
 Naydosceme svih yauci.
 Iz rayame izagnasce
 Kako roba zlo prognasce.
 Radi Xene tose zgodi
 I sad ginu svih narodi.
 Covik Boxyi Lot biasce
 I s'Angeli govorasce.
 Alga Xene privarisce.
 Prem akomu kcheri bisce.
 Vinom gniega opoisce
 I scgnim obbi sagniscisce.
 Stara ugrih obborisce
 Nechiu nista rechi visce.
 Xenu Lota promislite
 Ter naxene nepazite.
 Brez obrazna Koya biasce
 Terse natrag obzirasce.
 Gdi rad griha grad izgori
 Zatoye Bogh usoh stvori.
 Nut Rebeke promislite
 Kako kroyi cudne svite.
 Sina Koxam omotava

92

I ciniga Kako brava .
 Ionnaga nagovori
 Svoga Otca da privari .
 Dok Exaun Lov ulovi
 On blagoslav sebi podbi .
 Brata svoga natrag stavi
 Ito Xena sve pripravil .
 Neka Sciken vami rece
 Sctose s'Xene gniemu stece .
 Dignu zgleda, i pogliubi
 Karvse proli mnogi gliudi .
 Patriarka Yuda bisce
 Alga Xene privarisce .
 Vkray puta ka fidyasce
 Daye bludnica mnadiasce .
 Scigniom sagnisci neznadisce
 Da gniegova snaha bisce .
 Yozip cisti u mladosti
 Nekvam kaxe ke xalosti .
 Scto ucini gniemu Xena
 I Gospoya neposctena .
 Nagrih gniega potexuchi
 Plactmu slegia otimyuchi .
 I kod Kraglia osvadiga
 Vtamnicu postaviga .
 Nut od broya kgnige fctite
 Stvari strafene promislite .
 Scto tu Xene ucinisce
 Kad puk nagrih obratisce .
 Idolatra moab bisce
 Sizraelom boy biasce .
 Pridobitga nemogasce
 Yer puk Boxyi onno biasce .
 On Divoykel sve narefi
 V puk Boxyi gni umifi .

Tu

Tü brez broya pomagnkafce
 Yerfe fegnima pomiscafce.
 Finex macem karv proliva
 Vicgnie ime feb dobiva.
 Zasetoim Balaam tako rece
 Al odmaca neutece.
 Nut od fudac kgnighe sc̄ite
 I dobroyi razvidite:
 Nek Scixara vami kaxe
 Viddichiete da nelaxe.
 Kako Xena fakri gniega
 Virovayoy izdadega.
 Mlikom poyi, i pokoyi
 Smartmu dade rukam fvoyim,
 Abimelek zli prokleti
 Nekvam kaxe gdi doleti.
 Kii ucini mnoge imbe
 Pak od Xene on pogibe.
 Yaki Scanscon nekvam rece
 Scto kod Xene tuxan ftece.
 Kife Voyske neboyafce
 Gradom vrata otvorafce.
 Occi i snagu on izgubi
 I smart ruxnu febi dobi.
 Bludna Xena privariga
 s'Boxiom snagom rastaviga.
 Ofta vicgnia uspomena
 Nekse svaki pazi Xena.
 Benjamin neka kaxe
 I svih znamo da nelaxe.
 Pleme gniemu sve izginu
 Radi Xene, i poginu.
 Nut od Kraglia kgnige vite
 Terse varlo promislire.
 David Prorok svet biasce.

94

I Bogh gniega milovasce .
 Izgledavsci lipu Xenu
 Od Bogase nespomenu .
 Vbih muxa uze Xenu
 Yofse od griha nespomenu .
 Vbih slugu pravednoga
 Varlo sebi, i virnoga
 Aman svoyu sestru gliubi
 Isvoy xivot scgnie izgubi .
 Abcalona promislite
 Ter od Xena svih bixite .
 Svoga Otca Xene gliubi
 Drughi gniega kopyem ubih .
 Nut Salamum Kako vice
 Gorko place, i yauce .
 Mudrost Boxia umeni bisce
 Alme Xene privarisce .
 Da Idole sctuyem Boghe
 I dopado tuge mnoge .
 Ya ostavi Boga moga
 I svu pamet odmudroga .
 Sad umiram ti neznagnie
 Kamo moye mnogo znagnie .
 Scila zaklan neka rece
 Sctose od Xene gnieniu stece .
 Yer Kraglievat on miscgliafce
 A osudyen umirasce .
 Scto ucini yedna Xena
 Bimu glava odsicena .
 I Kragl Akab neka rece
 Koye smutgnie s'Xene stece .
 Xena gniega nago vori
 Da Proroke sve pomori .
 I Illiyu progogniasce
 Vmoritga, otiasce .

Sar.

95

Saxe Boxie neutece
 Pismo sveto Kako rece.
 Ataliu promislite
 Od zli Xena svih bixite.
 Da Kraglievu dicu pobi
 I Kragliestvo sebi dobi
 I Kraglieva Kako rece
 Al zle smarti neutece.
 Mikol muxa pogarguye
 Yer ponizno Bogha stuye.
 I yosc pisma sva prisctite
 Stvari strascne promislite.
 Yosc kad vode svit pokrisce
 I potopom pomorisce.
 Tomu Xene krive bisce
 Nagniv Bogha probudisce.
 Gdi Moixesa sestra psuye
 Pakye guba pritiskuye.
 Oloferno neka rece
 Kada Xena pridgnim klece.
 Lipa Kipa plemenita
 V besida oghnienita.
 Sctomu rece privariga
 Svoyom rukom poraziga.
 Aman tescko darvo spravi
 Mardokeu smart pripraviv.
 Od Kragliaga osvadisce
 I smart nagniegh postavisce.
 I to Xena sve pripraviv
 Pismo Sveto pismo pravi.
 Sva pridoci starce stavi
 Kako pravda gni napravi.
 Na Suxanu kii gledasce
 I nemilo izgi bosce.
 Nut Ivana Karstiteglia

98
 Boxiegh draga priateglia.
 Gdimu glavu odsikofce
 Teryu Xenam ponefofce.
 I to Xene sve cinifce
 Tako Sveti Marko pifce.
 Petar velle gorko place
 Izafcaufci iz Polace.
 Da zataya Mesetra fvoga
 Privicgniega fina Bogha.
 Tomu uzrok Xena biasce
 Brez obrazno yer pitaſce.
 Yofter ſetofe dogodilo
 I rad Xena sve zlo bilo.
 Viſce nechiu govoriti
 Zadoftachie ovo bitti.
 Zemglia place Nebbo zove
 Piſma Sveta ovo zборе.
 Sveto yake Privariſce
 Mudrim pamet izvadifce.
 Mnogo Xenam kj govori
 Od Xeneye fvaki gori.
 Tkogod misli fpafen bitti
 I Iſufu ugoditi.
 Imafcyiſe varovari.
 Na obrayim negledati.
 Oj zli Xena ya befidyu
 Vi poſtene ſtoyte umini

S V A R H A.

...
 ...
 ...